

OPENBAAR MINISTERIE

SPIEGELS & VENSTERS

Spiegels & Vensters is een eenmalige uitgave van het Openbaar Ministerie - 2016

In gesprek over
de bedoeling van het OM

SPIEGELS & VENSTERS

SPIEGELS &

WOORDVOORAF

Wanneer doen wij het goed als OM? Welke waarden delen wij als OM'ers met elkaar? Leidt de gerichtheid op cijfers af van inhoudelijke vragen die we elkaar moeten blijven stellen om op koers te blijven? Halen we nog genoeg voldoening uit ons werk en hebben we de ruimte om te doen wat de maatschappij van ons verwacht? Of zitten we knel in procedures, producten, prestatieafspraken en standaardisatie?

Dat zijn enkele van de vragen die in dit magazine aan de orde komen. In deze special staan acht duo-gesprekken van OM'ers die met elkaar van gedachten wisselen over de organisatie en waarden als veiligheid, veerkracht, context, rechtvaardigheid en het centraal stellen van het slachtoffer. Een negende gesprek vond plaats in de Amsterdamse Kolenkitbuurt waar de voorzitter van het college van procureurs-generaal, Herman Bolhaar, twee mensen "van buiten" ontmoette in het WOW hotel, dat staat voor Window on the World.

Het lijkt zo vanzelfsprekend, die blik naar buiten. Het zou zo eenvoudig moeten zijn, in verbinding staan met de echte wereld. De praktijk laat echter zien dat het zo makkelijk niet is. De tijden veranderen en ze lijken steeds sneller te veranderen. Dat vraagt om bezinning, herijking, maar ook om handelen, om experimenteren en om doen. Als individu en samen met anderen, binnen en buiten het OM.

De afgelopen twee jaar trokken wij als teamleden van het OM-programma Jeugd, Gezin en Zeden (JGZ) en als lid van de ketenwerkgroep ZSM en contextgericht werken door het land. We bezochten regio's die wilden gaan werken vanuit de bedoeling van het werk van het OM. The why, zoals het soms wordt genoemd. Instinctief voelden de medewerkers in deze regio's aan dat daar een sleutel ligt om verder te komen. Wij zijn ervan overtuigd dat we alleen vanuit de bedoeling al die ongelooflijk slimme, betrokken, bevlogen en creatieve OM'ers de ruimte kunnen geven om te doen wat nodig is. De grote hoeveelheid zaken, de heftigheid en complexiteit ervan, vragen veel van het OM. De manier waarop wij al deze zaken afdoen, moet in de veranderende samenleving betekenis behouden.

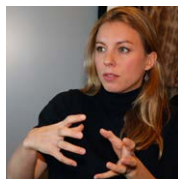
Tijdens onze reizen door het land hoorden wij vaak dat het zo jammer is dat we binnen het OM zo weinig praten over wat we willen bereiken met ons werk. Zo ontstond het idee voor dit magazine. Het magazine is voor en door OM'ers gemaakt en nodigt uit om na te denken over de essentie van ons werk. We hopen dat de verhalen inspirerend zijn en helpen om ons kompas te herijken. Het is de moeite waard om met elkaar in gesprek te gaan, binnen en buiten het OM.

Veel leesplezier.

Ellen van Veenen en Brigitte de Zwaan

VENSTIERS

INHOUD

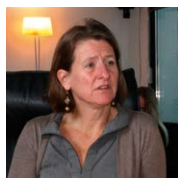
06 **Geen vonken maar vuur**
Disa Jironet Loewe en Heleen Rutgers

10 **De S van Sorgvuldig**
Marie Louise van Maarseveen en Jeroen Steenbrink

14 **(G)een strafblad voor een onhandige versiertruc**
Chantal Willems-Ceuninck van Capelle en Carlo Dronkers

18 **'We moeten niet morrelen aan de basis van ons strafrecht'**
Isabeth Mijnaerends en Rinus Otte

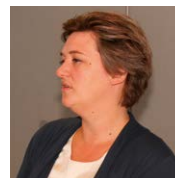
24 **'Teamleiders kunnen eenzaam zijn'**
Over leidinggeven binnen het OM
Janet ten Hoop en Gerrit van der Burg

28 **We moeten meer durven**
Marita van Thiel en Yolanda de Groot

32 **Een goede officier is maatschappelijk verbonden**
Chris van Dam en Henri de Kort

36 **Wij zijn niet de afdeling 'zielig'**
Eva Kwakman en Marc van Nimwegen

40 **Samen schrijven we een ander verhaal**
Herman Bolhaar, Lody van de Kamp en Said Bensellam

Geen vonken maar vuur

Disa Jironet Loewe (assistent officier van justitie) en **Heleen Rutgers** (plaatsvervangend hoofdofficier van justitie) hebben elkaar in Amsterdam leren kennen. Heleen was destijds afdelingshoofd Beleid en Strategie bij het arrondissementsparket en Disa solliciteerde voor de Young Professionals pilot. Heleen zag het meteen: deze slimme en scherpe vrouw wilde zij graag binnenhalen. Disa zag dat het kon: van binnenuit het verschil maken. Het klikte tussen de vrouwen. En nog steeds.

Disa vertelt enthousiast over de projecten die zij op dit moment naast haar werk als officier in opleiding uitvoert. 'Wat wil ik met een zaak bereiken? Dat is de vraag die mij altijd drijft. Ik wil dat het veiliger wordt. Maar niet alleen door de boef te vangen. Ik wil mij ook verbinden met mensen die zich – net als ik – bezighouden met veiligheid. Dat is ook noodzakelijk. Neem bijvoorbeeld zaken waarin al een uitgebreid hulpverleningstraject loopt en waarin ik op zitting een onvoorwaardelijke gevangenisstraf wil eisen. Het gevolg daarvan is dat alle hulpverlening stopt. Dat kan ontzettend frustrerend zijn, omdat we dan na de detentie weer van voren af aan moeten beginnen. Ik ben nu in gesprek met de gemeente, de reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming om te kijken of de hulpverlening tijdens de detentie niet tijdelijk "gepauzeerd" kan worden. Dat zou heel veel energie schelen.'

'Ik heb ook een onderzoek gedraaid naar de beroving van vrouwen bij twee metrostations in Amsterdam,' gaat Disa verder. 'Ik heb meteen B&S gemaild om door te geven dat ik die zaken had lopen en dat het mij goed leek als zij dit signaal meenamen naar de gemeente, om te

kijken hoe ze de stations veiliger konden maken. Dat is gebeurd; de heggen zijn gesnoeid, er zijn meer lichten en camera's geplaatst en het is veiliger geworden. Ik heb daartoe ook mijn contacten met IKEA aangeboden, om te kijken wat dat bedrijf voor de veiligheid kon betekenen. IKEA ligt naast een van de stations en heeft een groot belang bij een veilig station. Veiligheid is iets wat we samen bereiken.'

Heleen knikt. 'Het is echt heel belangrijk dat we op kleine schaal dingen uitproberen en experimenteren om te zien wat werkt en waar we effectiever kunnen zijn. Maar we moeten deze manier van werken ook verankeren in de algemene werkprocessen. Samenwerking is niet iets dat je naast je reguliere werk doet, maar is er een onderdeel van. Kijk maar naar ZSM: dat was aanvankelijk ook alleen maar een gedachte-experiment. Nu is het een vanzelfsprekende werkwijze.'

'Wat ik soms mis, is het gevoel dat we het niet alleen samen doen, maar dat we ons ook samen verantwoordelijk voelen,' vult Disa aan. 'Dat is nog onvoldoende ingebed in veel trajecten. Ik merk dat het nu

'Wat ik mis,
is de focus op de
vraag hoe wij een
verschil kunnen
maken.'

Disa Jironet Loewe

Heleen Rutgers

nog erg afhankelijk is van mijn eigen initiatief, of ik er wat mee doe. Het zijn wat vonken die rondvliegen, maar we maken geen echt vuur. Ik vind dat officieren de ruimte en capaciteit moeten krijgen om dit soort verbindingen stelselmatig aan te gaan. Die ruimte is er nu nog niet. Van mij wordt vooral verwacht dat ik niet blunder op een zitting, dat ik geen boeven laat lopen. Alles wat ik daarnaast doe, wordt in dank aangenomen, maar wordt niet van mij verwacht. Het zou helpen als iemand vanuit de leiding zou meehelpen om ideeën over samenwerking en verbinding verder te brengen en in te bedden in onze werkwijzen. Terwijl ik aan het experimenteren ben om ons werk effectiever te maken, zou de leiding al na moeten denken op welke manier zo'n experiment een vaste plek kan krijgen. Mits het succesvol is natuurlijk.'

'Ik zie dat op veel plekken mooie initiatieven worden bedacht en ontwikkeld, maar dat er geen regie op zit,' bevestigt Heleen. 'Dat is wel nodig om de spirit levend te houden. Als iemand een aantal keer heeft meegewerkt aan mooie trajecten, maar ziet dat daaraan geen vervolg wordt gegeven, of dat het in een ander project nog eens opnieuw wordt uitgevonden, zonder samenhang, vergaat hem de energie om een volgende keer weer met een experiment mee te werken. Dat is doodzonde.'

Trots wijst Heleen naar een ingelijste poster die op de kast staat. Van tellen naar vertellen, staat er op. 'Dat gaat over het vernieuwings-traject waarin het OM en de 3RO (reclasseringsorganisaties) nauw samenwerken. Er is behoefte aan echte 'reclassering', niet aan producten. OM en reclassering zijn samen op vernieuwende wijze aan de voorkant aan de slag gegaan en dat heeft ertoe geleid dat de reclassering nu (gedeeltelijk) lumpsum wordt gefinancierd. Er is meer ruimte ontstaan om tegemoet te komen aan de behoefte van het OM en de reclassering om te doen wat nodig is. Dit gaat om dingen die niet in producten te vangen zijn. Ik ken nog te veel mensen binnen het

OM die zich beperken tot de juridische afdoening van een zaak. Die zich alleen richten op de bewijsbaarheid en de processuele gang van zaken. Wat ik mis, is de focus op de vraag hoe wij een verschil kunnen maken. Daarbij moet je aandacht hebben voor de context van het werk. Wij hebben als OM zo'n cruciale rol. Dat moeten we ons bewust zijn. Ik vind dat het strafrecht weer optimum remedium moet worden. Laten we het strafrecht vooral gebruiken voor de zaken waarin wij het verschil kunnen maken. Als we die focus weer hebben, kunnen we ons werk aan met de mensen die we hebben.'

'En we hoeven het niet allemaal zelf te doen hè,' zegt Disa nog een keer. 'Soms kost een goede oplossing voor een probleem misschien een mailtje of een telefoontje. Als de strafeis daardoor veel effectiever wordt, is het die kleine investering meer dan waard.'

Disa geeft een voorbeeld uit haar eigen ervaring. 'Ik heb als beoordelaar van beroepsschriften gewerkt bij het CVOM. Die beroepsprocedure kan wel twee jaar duren: er zitten drie beoordelingsmomenten in en dan volgt uiteindelijk nog een rechter. Wat mij opviel, waren de motiveringen die werden gebruikt om de beroepsschriften in eerste instantie af te ketsen. Dat waren heel gestandaardiseerde teksten. Ik heb twee maanden geturfd hoe vaak mensen aangaven dat ze zich niet gehoord voelden of dat de motivering niet aansloot bij wat ze hadden gezegd. Ik heb vervolgens uitgerekend hoeveel geld het zou schelen als al die mensen in eerste instantie een goede motivering hadden gehad, waardoor ze niet in appèl waren gegaan. Was volgens mij ruim twee ton.'

'We moeten durven kiezen,' concludeert Heleen. 'Met welke interventie bereiken we het meeste effect? Hoe zorgen we ervoor dat recidive echt afneemt, dat we echt zinvol straffen? Is dat soft? Voor mij is dat niet relevant. Het gaat erom hoe wij als OM het beste kunnen bijdragen aan de veiligheid.'

CV Disa Jironet Loewe

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Ik werk al sinds mijn 21e bij het OM – ik begon als student bij de CVOM in Utrecht. Tijdens mijn studie droomde ik van een baan bij de VN en liep ik stage bij het Joegoslavië tribunaal.

Belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ik ben geboren in Zweden en heb twee nationaliteiten. Uit Zweden neem ik de sociale en humanistische traditie mee, en de behoefte om dingen goed te organiseren. Ik besteed veel tijd aan yoga en meditatie.

Grote inspiratiebron voor mij

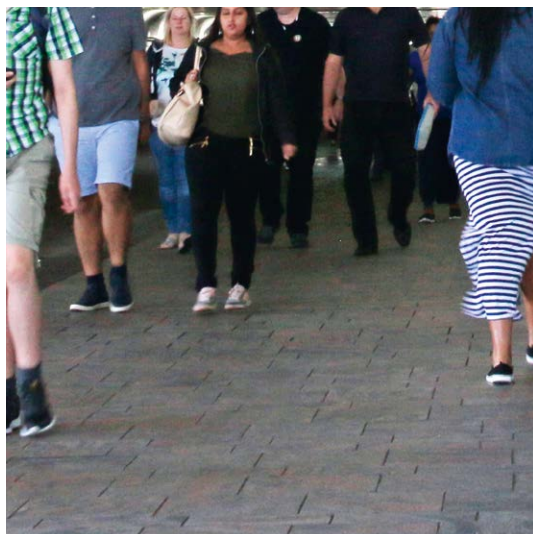
...van Malevich tot wet Mulder – overal is schoonheid te zien.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten...

Een jonge verdachte met veel geweldsfeiten op zijn strafblad kwam voor o.a. inbraken op zitting. Sinds kort (na de tenlastegelegde feiten) werkte hij ergens waar veel ontevreden mensen kwamen wiens klachten hij moest afhandelen. Hij zei op zitting: 'ineens zag ik al die boosheid van die mensen, en dacht bij mijzelf, 'is dit hoe ik er uit zie?' en toen walgde ik van mijzelf'. Het plotselinge zelfinzicht, het tonen van empathie, het besef van zijn eigen gedrag – dat is waar échte gedragsverandering, en dus recidivevoorkoming, in zit. Dit soort momenten blijven mij bij.

Dag van baan ruilen met

...Meneer Holtkamp in Amsterdam (banketbakker) om zijn garnalenkroketten te leren maken.

CV Heleen Rutgers

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Voordat ik meester werd ben ik eerst juf geweest. Ketensamenwerking is een terugkerend item in al mijn werkonderdelen.

Belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Mijn gezin is mijn grootste en meest uitdagende hobby, met 4 pubers (3 van 16 en 1 bijna 18). Ik heb een passie voor Italië. Met 2 geopereerde knieën kan ik niet meer hardlopen maar wel racefietsen.

Grote inspiratiebron voor mij

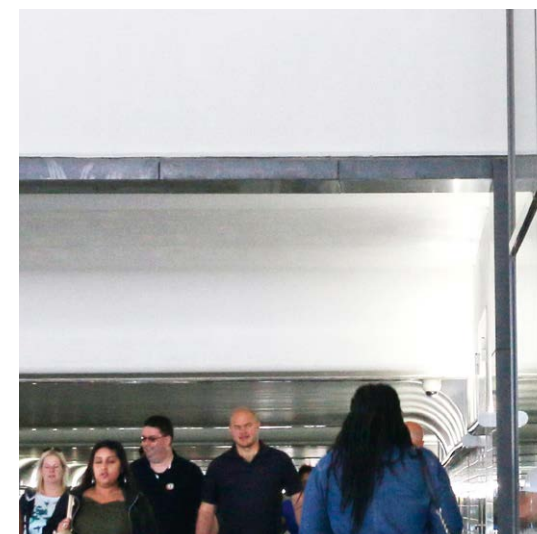
De gesprekken die ik heb met mensen binnen en buiten OM over hun drijfveren, hun passie, hun ambities.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten...

De strafzaak tegen een kindercardioloog die verdacht werd van doodslag op een baby en daarnaast kinderporno op zijn computer had.

Dag van baan ruilen met

Een zangeres die in het koor van de Matthäus Passion zingt.

De S van Sorgvuldig

Marie-Louise van Maarseveen, JGZ-officier van Midden-Nederland komt energiek de kamer binnen. ‘Sorry jongens, de trein had vertraging.’ Jeroen Steenbrink, plaatsvervangend hoofdofficier in Noord-Holland, schuift aan met een zwart boekje onder zijn arm. Aan het boekje hangt een grote paperclip in de vorm van een bril. ‘Alle leidinggevenden hier in Noord-Holland hebben zo’n boekje gekregen. Onder het motto: Kijk eens door een andere bril naar je dagelijks werk. Wat zie je dan?’

Ervaringen uitwisselen en stappen zetten. Jeroen heeft er ervaring mee. ‘Het is bij mij begonnen met de zogeheten “terugdraai sessies” die op initiatief van de politie hier zijn georganiseerd,’ vertelt hij. ‘We hebben tien zaken samen met de ketenpartners achteraf opnieuw bekeken om ervan te leren. De conclusie van bijna al die sessies was hetzelfde: Als ik dat had geweten, had ik echt een andere beslissing genomen.’

‘De nadruk bij ZSM lag in het begin erg op *snel*,’ vervolgt Jeroen. Zo snel mogelijk. Ik roep nu wel eens dat we moeten ophouden met dat snel. Ik ben op zoek naar de S van sorgvuldig. We moeten er echt voor zorgen dat we het in één keer goed doen en dat kan alleen als we de context bij een zaak betrekken. Ik wil achteraf niet van een wijkagent horen dat hij wist hoe het zat met een bepaalde jeugdgroep, maar dat die informatie niet op de ZSM tafel bekend was voor het nemen van de beslissing.’

‘Na de terugdraaisessie hebben we de volgende stap gezet met het leeratelier op ZSM. Ik vond dat echt een goed plan. Samen met de

ketenpartners, het veiligheidshuis en Veilig Thuis, ontdekten we in het atelier hoe we jeugd- en huiselijk geweld zaken beter kunnen aanpakken. Onze officieren wilden hiermee ook graag aan de slag. Ik heb er niet zoveel voor hoeven doen. Het leeratelier duurde acht weken en was een groot succes. We hebben onder andere geleerd dat we niet altijd meteen moeten beslissen, maar soms even tot drie moeten tellen om te bedenken wat er nou precies aan de hand is. We hebben als OM heel lang te weinig naar de achterliggende problemen gekeken. Daarnaast heb ik, door veel gesprekken met nabestaanden en slachtoffers te voeren, geleerd dat we als politie en OM moeten beginnen met de vraag wat zij eigenlijk willen en wat zij van ons als overheid verwachten.’

‘Voor mij gaat JGZ vooral over de vraag hoe je een zaak op zo’n manier kunt aanpakken dat je je doel bereikt,’ vertelt Marie Louise. ‘Daarnaast stel ik mijzelf de vraag hoe ik mijn collega’s kan bewegen om anders naar de zaken te gaan kijken. Eerst deed ik al deze zaken zelf. Nu kijk ik meer mee met collega’s en overleg ik met hen om de

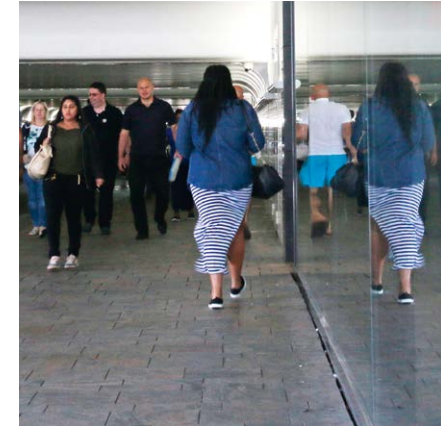
Marie Louise van Maarseveen

Jeroen Steenbrink

‘Door JGZ werk ik selectiever. Ik stel scherp mijn doel en bekijk hoe we dat het beste kunnen realiseren’

JGZ-manier van werken verder te brengen. Vorige week nog besprak ik met een collega een heel grote huiselijk geweld-zaak van mishandeling in een gezin met 19 kinderen. Op de dag van de huiszoeking en de aanhouding van de vader werden al die kinderen met spoed uit huis geplaatst en onder toezicht geplaatst. Wij hadden ervoor gezorgd dat de kinderrechtster de beschikking had over een speciaal hiervoor opge-maakt proces-verbaal met strafrechtelijke informatie. We staan uiteindelijk allemaal voor dezelfde opdracht. Het delen van informatie is dan echt cruciaal.'

'De strafzaak hebben we ook op een andere manier opgepakt. Vroeger hadden ik en mijn collega al die kinderen op de dagvaarding gezet. Nu bespraken wij: wat betekent dat voor de belastbaarheid van ieder individueel kind? Vanuit dat principe is een afweging gemaakt. Wat is nodig voor de strafzaak, wat is de impact op de kinderen? De jongste kinderen kwamen niet terug op de dagvaarding. Door JGZ werk ik selectiever. Ik stel scherp mijn doel en bekijk hoe we dat het beste kunnen realiseren.'

Het duurde wel even, voordat Marie-Louise goed snapte wat het achterliggende idee was van JGZ. Inmiddels begrijpt ze dat het vooral gaat om het stellen van goede vragen en om te luisteren. 'De grote valkuil is dat we het allemaal zelf doen als OM. Daar hebben we helemaal de tijd niet voor! Het gaat erom de juiste vragen te stellen aan onze ketenpartners en vervolgens goed te luisteren: Hoe zien zij de zaak? Wat denken zij dat er nodig is? Wat kunnen zij te weten komen over de context die relevant is voor onze beslissing?'

In Midden-Nederland loopt op dit moment ook een leeratelier, waarbij Marie-Louise nauw is betrokken. 'We hebben veel geleerd van jullie ervaringen,' zegt ze tegen Jeroen. 'Nu al blikken we vooruit en stellen we ons de vraag hoe we deze manier van werken kunnen vasthouden en ervoor kunnen zorgen dat er voldoende rust is om de zaken die het nodig hebben van meer context te voorzien. We willen vooral leren hoe we nog scherpere vragen kunnen stellen en meer tijd kunnen vrijmaken om dingen goed uit te zoeken.'

'Wat ons in het leeratelier enorm heeft geholpen, zijn de leidende principes,' zegt Jeroen. 'Bij elke zaak hebben we gekeken wat voor ons de belangrijkste uitgangspunten waren. Eén van de leidende principes was bijvoorbeeld dat we met het slachtoffer in gesprek moeten gaan. Een paar weken geleden zag ik tijdens een bijeenkomst tussen medewerkers en de hoofdofficier een filmpje waarin mensen werd gevraagd een paar slachtofferbrieven die het OM had uitgestuurd voor te lezen. Dat waren echt geen goede brieven. De brieven waren niet goed te begrijpen, en niet toegespitst op de situatie. Ook was vaak de motivering te kort door de bocht. Doordat we door de ogen van het slachtoffer naar onze brieven keken, realiseerden we dat we hier echt iets in te verbeteren hebben. Wij nemen veel te vaak beslissingen zonder met de betrokkenen in gesprek te gaan of deze fatsoenlijk uit te leggen. We denken te vaak voor het slachtoffer. Ik zou willen dat wanneer een officier overweegt om in hoger beroep te gaan in een zaak met grote impact voor het slachtoffer dat er gebeld wordt met het slachtoffer en dat gevraagd wordt wat hij ervan vindt. Zo'n manier van werken past bovendien uitstekend binnen OM2020 strafvordering. Het gaat over de kwaliteit van het OM. Trots zijn op je werk, doen wat nodig is en uitleggen aan je omgeving wat je doet.'

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Ik heb een subsidie geregeld voor een snoezelruimte. Bij de stichting WEP lever ik een bijdrage aan de erkenning van het politiewerk.

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ik ben ontvoerd naar Mauritius. Als je wilt winnen moet je niet tegen mij tafelvoetballen.

Grote inspiratiebron

Mensen die mij positief verrassen.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

Tijdens een huiszoeking zocht ik mee en vond ik in een gang achter het huis verstopte sleutels die bleken weggenomen bij woninginbraak.

Dag van baan ruilen met

Een AT-er.

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Ik ben als "buitenstaander" bij het OM gekomen. Eerst op drie andere plaatsen gewerkt, bij het Gerechtshof Amsterdam, de Vrije Universiteit als docent en als beleidsmedewerker bij het Ministerie van Justitie. Ik heb op veel plekken binnen het OM gewerkt en me met veel verschillende onderwerpen beziggehouden. Van zeden-zaken, ondermijning, verkeer tot voetbalvandalisme. Als officier, leidinggevende en projectleider. Tussendoor drie jaar gedetacheerd geweest bij de gemeente Amsterdam als hoofd Bureau Integriteit. Nu is mijn belangrijkste portefeuille - naast de functie als plaatsvervangend hoofdofficier - de slachtofferzorg.

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ik ben sportief ingesteld. Veel en fanatiek getennist, de laatste jaren ben ik te zien als "Mamil": middle aged man in lycra op een celeste groene Bianchi racefiets. Een van mijn nevenfuncties is voorzitter van clubhuis De Waterheuvel in Amsterdam, voor mensen met een psychiatrische achtergrond. Daarnaast groot liefhebber (luisteren) van jazzmuziek en ik mag graag koken en het daarna met anderen opeten.

Grote inspiratiebron

voor mij is ... dat ik alles wat ik doe aan een willekeurig iemand in een bushokje wil kunnen uitleggen.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

Als beginnend jeugdofficier in Amsterdam vervolgde ik een groep jongens die gewelddadige overvallen pleegden op winkeliers. Bij een zeer betrokken kinderrechter. Het vermoeden dat enkelen van hen tot in de georganiseerde criminaliteit zouden belanden is bewaarheid. Hun namen doken jaren later op in dossiers van de collega's van het Landelijk Parket en eerst als verdachte en later als slachtoffer van liquidaties. En bij ene spectaculaire ontsnapping uit de gevangenis.

Dag van baan ruilen met

De ploegleider van de Lotto-Jumbo wielploeg in een bergetappe in de Dolomieten van de Giro d'Italia. Of met een lid van de Tweede Kamer.

(G)een strafblad voor een onhandige versiertruc

Carlo Dronkers was ooit gymleraar en is tegenwoordig senior jeugdofficier in Oost Nederland. **Chantal Willems-Ceuninck van Capelle** was in haar vorig leven officier bij de marine en heeft op haar veertigste de overstap gemaakt naar het OM. Momenteel is ze zedenofficier in Den Haag. Hij zegt wat hij denkt, zij is nieuwsgierig naar hoe hij het doet.

Chantal Willems-Ceuninck van Capelle belt op vanuit de auto. Ze kan het DVOM niet vinden. Ze is er nog nooit geweest en 'dat is best knap als je bedenkt dat alle landelijke overleggen daar plaatsvinden,' glimlacht Carlo Dronkers. Met Google maps in de hand wijst hij Chantal de weg. 'Chantal? Hallo, ik ben Carlo. Vertel gewoon hoe je rijdt. Ja, Blauelaan is goed. Rij door, rij door. Stop! Waar sta je nu? OK, je bent in de buurt. Maak je niet druk over parkeerplek. Ga ik voor je regelen.' Even later loopt Chantal binnen. 'Dat is ook stereotiep, dat jij als man mij de weg moet wijzen,' zegt ze terwijl ze Carlo een hand geeft. Dan schiet ze in de lach. 'Oh, ik ken jou wel!'

Carlo knikt. 'Ik ben op uitnodiging van Janet ten Hoope een keer bij het platform zeden geweest om te vertellen over de aanpak jeugd. Omdat ze dat met zeden ook op die manier wilden gaan doen. Moest uiteindelijk iets van een synthese worden.' 'Ja, dat is ook zo!' reageert Chantal enthousiast. 'En ik heb zo'n jeugd-cursus gevolgd. Was nog met Linda Dubbelman. Omdat we toen naar ZSM gingen, moest iedereen die cursus volgen.'

Nog voordat de twee officieren goed en wel zitten, zijn ze al in gesprek. 'Als OM-commissie-jeugd hebben we veel cursussen gegeven,' vertelt Carlo. 'Om mensen qua mindset ook een beetje richting jeugd te duwen.' 'En?' reageert Chantal. 'Vind je dat dat gelukt is?' 'We zijn voor een deel doorgeschooten,' antwoordt Carlo. 'We hebben ooit bij jeugd bedacht "licht waar het kan, zwaar waar het moet". Het effect daarvan is, dat in veel gevallen de goede beslissing wordt genomen, ook bij ZSM. Sommige collega's zijn echter doorgeslagen in "licht waar het kan" en durven bijna niet meer voor te geleiden. Dat gaat te ver.' 'Wat ik wel goed vind, is dat jeugd echt meer over het voetlicht is gebracht,' gaat Carlo verder. 'Dat het *out of the ordinary* is. Bij jeugd - en dat is ook de JGZ gedachte - moet je altijd kijken of er meer aan de hand is dan alleen dat strafbare feit. Ik denk dat dat goed is gelukt.' 'Ik vind dat JGZ veel breder is dan alleen jeugd, gezin en zeden,' zegt Chantal. 'Voor mij is JGZ *a way of thinking* geworden. Ik vind eigenlijk dat het OM in alle zaken zou moeten bekijken of het strafrecht passend is of dat een andere interventie meer op zijn plaats is. Het is absoluut niet zo dat de JGZ-aanpak nooit leidt tot strafrechtelijk optreden. JGZ is niet soft, zoals sommige collega's nog steeds denken.'

'Het effect van
een straf op het
verdere leven van
een jeugdige
moeten we
meewegen'

Chantal Willems-Ceuninck van Capelle
en Carlo Dronkers

Ze geeft een indringend voorbeeld. 'Ik heb laatst besloten een jongetje van 12 jaar voor te geleiden. Ik had namelijk het idee dat hij en ook zijn familie niet begreep waar hij mee bezig was. De jongen had zich oraal laten bevredigen door een meisje van 5. Het waren buurkinderen. Hij vond dat hij was uitgelokt door dat meisje van 5.'

'Een heleboel collega's denken nog steeds dat ik zo'n jongen met een ferme handdruk naar huis stuur. Absoluut niet. Ik wilde voorgeleiden en dan schorsen met voorwaarden. Tegen de politie heb ik gezegd dat het gezin moest worden aangemeld bij Veilig Thuis. Ik wilde dat die ouders eens een keer onder de loep werden genomen.'

Carlo bevestigt dat ook hij soms last heeft van beeldvorming. 'Juristen willen graag op basis van te verifiëren strafbare feiten beslissingen nemen. Bij JGZ moeten we soms ook de wat 'zachtere' informatie en beweegreden mee durven nemen bij beslissingen. Kennelijk had jij twijfels over het opvoedingsklimaat van die twaalfjarige jongen. Door hem voor te leiden, heb je laten zien dat we dit gedrag vanuit strafrechtelijk oogpunt niet tolereren en voor die groep kwetsbaren opkomen. Tegelijk moeten we buiten het strafrechtelijk kader oplossingen zoeken. Dus kies je voor schorsing met voorwaarden. Zo werk ik ook graag.'

Chantal zegt haar werk "heel erg mooi" te vinden. Wel merkt ze dat JGZ meer tijd kost. 'In het begin werd tegen ons als pilot parket gezegd dat we veel tijdswinst konden boeken door JGZ. Als ik achteraf de balans opmaak, is daar geen sprake van. Ik moest bijvoorbeeld toch controleren of die melding bij Veilig Thuis was gemaakt. De jongen in kwestie had bepaalde opmerkingen gemaakt en ik wilde weten waar dat gedrag vandaag kwam. Toen bleek dat die melding niet was doorgekomen. Moest ik achteraan. Het resultaat van al die inspanning is veel bevrediger, maar het levert niet altijd tijdswinst op.' Tijdswinst kun je ook vertalen naar maatschappelijke winst op de langere termijn, vindt Carlo. 'Ook in de zin van economisch belang. De uiteindelijke tijdswinst kan ook pas aan het einde van het hele traject zitten. In het begin kost het meer inspanning, omdat je moet afstemmen met ketenpartners en ergens dieper over moet nadenken. Maar als dat uiteindelijk leidt tot een passender oplossing voor zowel het slachtoffer als de verdachte, maar ook voor de maatschappij, is het de moeite waard.'

Officieren van justitie moeten wennen aan de JGZ-aanpak, merkt Chantal. Veel officieren vinden dat ze wel erg veel moeten afstemmen en te veel gesprekken moeten voeren. Sommige kiezen daarom toch liever voor een eenzijdige strafrechtelijke aanpak. Chantal betreurt dat. 'Ik

vraag mij af of een vijftienjarige zijn hele leven achtervolgd moet worden door een strafblad voor een jeugdzonde die hij onder invloed van gierende hormonen heeft gepleegd,' zegt de jeugddofficier. 'Het effect van zo'n strafblad kan heel groot zijn. Voor heel wat banen is een verklaring omtrent gedrag nodig. Dat kan zo'n jongen wel vergeten. Ik vind dat we het effect van een straf op het verdere leven van een jeugdige mee moeten wegen.'

Carlo lacht. 'Ik ben het helemaal met je eens. Ik gebruik in mijn voorlichtingen altijd de *age related crime curve*. Ik noemt dat de hormonale criminaliteit. Natuurlijk moeten we optreden tegen strafbaar gedrag, maar we moeten ons ook realiseren dat 75 procent van de jongeren in de puberteit wel eens een strafbaar feit pleegt. Dat cijfer is al jaren constant. Moeten we iemand voor de rest van zijn leven opzadelen met een strafblad voor een onhandige versiertruc? Soms krijgt een jongen een knal voor zijn kop van een meisje en soms zegt het meisje thuis wat haar is overkomen en gaat ze met haar vader of moeder naar het politiebureau en dat leidt tot een aangifte. Wij moeten als OM van tevoren goed nadenken wat we willen met zo'n zaak.'

Contextgericht werken – met oog voor mogelijke andere interventies dan het strafrecht alleen – is nog niet vanzelfsprekend binnen het OM, herhalen Carlo en Chantal een paar keer. 'We moeten het op de agenda blijven zetten.' Tegelijk merken de officieren wel dat ze her en der meer gehoor vinden. 'Ik ben verrast hoeveel collega's aan mij een zedenzaak voorleggen,' zegt Chantal. 'Wel vier per dag! Dat kost mij tijd, maar biedt mij ook de mogelijkheid om het JGZ-gedachtengoed verder te verspreiden. Ze komen in de eerste plaats sec voor vragen over strafmaat en tenlastelegging, maar tegelijkertijd vraag ik hen wat ze weten over de persoon en context van de verdachte, het slachtoffer en hun omgeving. Op die manier leer ik hen toch op een andere manier te denken.' 'Ik krijg een seintje van alle 18 tot 23-jarigen die voorgeleid gaan worden,' vertelt Carlo. 'Ik neem dan contact op met de zaakofficier en vraag of hij bij de reclassering heeft geïnformeerd of er een aanwijzing is voor jeugdstrafrecht. Dat hebben we in Oost-Nederland zo afgesproken. Wij zijn dus bezig om de in de praktijk gegroeide samenwerking met ketenpartners op ZSM ook te verbreden naar de onderzoeksomgeving.' 'Misschien dat ik daar iets mee kan voor mijn eigen parket,' denkt Chantal hardop. 'Ik zit bij het zedenplatform. Daar wordt steeds gezegd dat zeden niet mag bij ZSM. Maar bij ZSM zitten we wel direct met de Raad voor de Kinderbescherming en de reclassering aan tafel. Misschien zouden we ook bij de opvang moeten zorgen dat er meteen contact is met onze ketenpartners.'

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Jeugd is de rode draad. Ik ben mijn carrière begonnen als gymleraar op het speciaal onderwijs in de binnenstad van Den Haag. Op Curaçao ben ik directeur geweest van een jeugdgevangenis. Na een uitstapje naar georganiseerde criminaliteit ben ik blij al weer een paar jaar te werken aan zaken die ècht ergens over gaan.

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Mijn vrouw en ik hebben twee zonen die topsport combineren met studeren; de ene is profvoetballer en student medicijnen en de ander speelt in het NL team American Football en studeert wiskunde. Ik woon samen met mijn vrouw (trots) in Almelo waar veel meer over bekend zou moeten zijn dan dat ene stoplicht....

Grote inspiratiebron

Is voor mij tweeledig: Het adagium "Pay it forward" (zie de film!). Het feit dat het lijntje of het goed gaat in een voorval van héél veel factoren afhankelijk is en dat geluk daar een grote rol in speelt.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

De vele zaken waarbij het toeval een grote negatieve rol heeft gespeeld; gewone jongens die fatale beslissingen nemen. Maar het belangrijkste is geen jeugdzaak, als tweede officier de baas der bazen met zijn raadsman op Curaçao als verdachte in een mega zaak, drugs en liquidaties, de enorme druk met als summum (helaas) constante beveiliging en een vuurwapen onder de toga.

Dag van baan ruilen met

Een kinderrechtser (ook al heet dat niet meer zo).

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Ik heb de beroepsopleiding voor marineofficier afgerond op het Koninklijk Instituut voor de Marine. Vervolgens heb ik een aantal operationele plaatsingen bij Defensie gehad, waaronder plaatsingen bij VN-operaties tijdens de eerste Golfoorlog, de (economische en wapen-) blokkade van voormalig Joegoslavië en de VN-missie ten behoeve van (de voorbereidingen op) de eerste democratische verkiezingen in Haiti. Na 23 jaar Defensie heb ik de -zeer gewilde - overstap naar het OM gemaakt.

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ik heb in alle delen van Nederland gewoond: Gelderland, Limburg, Noord-Holland en uiteindelijk neergestreken in het westen. Van 1997 tot 2001 heb ik, samen met mijn gezin een buitenlands uitstapje gemaakt en hebben we in Washington DC gewoond. Onze dochter was 7 maanden toen we vertrokken, onze zoon is er geboren. Het was een bijzondere ervaring. In een land wonen is toch heel anders dan er met vakantie gaan. Daarnaast hou ik veel van dieren, ik heb dan ook een paard en 2 hondjes.

Grote inspiratiebron

Ik heb meerdere inspiratiebronnen, maar de belangrijkste zijn toch mijn zoon en dochter (respectievelijk 18 en 20 jaar). Afgezien van de "gebruikelijke" zorg, bezorgdheid en drukte met kinderen van die leeftijd moet ik bekennen dat zij mij ook vaak een spiegel voorhouden waaruit ik weer inspiratie en optimisme put.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

Een zaak die ik nooit zal vergeten is die van een moeder die haar 12 jarige dochter "uitleent" aan haar sm-meester. Zelf misbruikt ze ook haar dochter, alleen en samen met de sm-meester. Het ingrijpendst vond ik dat -terwijl de sm-meester (uiteindelijk) wel openheid van zaken gaf en de verantwoordelijkheid nam -, heeft haar moeder nooit iets willen zeggen.

Dag van baan ruilen met

Ik zou niet zozeer met 1 bepaald persoon willen ruilen. Ik zou veel liever als een soort "huismuisje" stiekem aanschouwen hoe belangrijke beslissingen nu echt tot stand komen. Bijvoorbeeld bij president Obama, maar het Haagse parket zou ook al leuk zijn.

‘We moeten niet morrelen aan de basis van ons strafrecht’

Isabeth Mijnarends is landelijk officier van justitie jeugdzaken en bijzonder hoogleraar jeugdstrafrecht in Leiden. **Rinus Otte** is procureur-generaal en hoogleraar Organisatie van de rechtspleging in Groningen. Een geanimeerd gesprek tussen twee professoren. ‘Ik heb in het tijdschrift *Mr.* gelezen dat de tijd van de klassieke jurist voorbij is.’ ‘Dat mag ik toch hopen van niet.’

‘Ter voorbereiding op dit gesprek, vroeg ik me af wat ik eigenlijk met jeugd heb,’ zegt Rinus, terwijl hij op zijn kamer thee zet. ‘Ja Rinus,’ reageert Isabeth als zij een kopje krijgt aangereikt. ‘Wat heb jij eigenlijk met jeugd?’

Rinus gaat er eens goed voor zitten. ‘Ik ben voorzitter van de jeugdkamer geweest. In die hoedanigheid heb ik voor de Raad voor de rechtspraak alle rechtbanken bezocht om te kijken of de zogeheten Kalsbeeknormen nou wel of niet waren geïmplementeerd. En zo niet, waarom dan niet. Jeugd is door de jaren heen een heel normaal onderwerp geworden.’

‘Of is het als onderwerp verdwenen?’ vraagt Isabeth uitdagend. Rinus schudt zijn hoofd. ‘Dat zou ik niet willen zeggen. Ik zie dat er met veel bezieling en begeestering over jeugd wordt gepraat. Maar we moeten als OM veel ballen in de lucht houden. Het medisch recht of het penitentiair vragen ook inzet.’

‘Vanuit jouw verantwoordelijkheid voor het beheer snap ik wel wat je zegt,’ antwoordt Isabeth. ‘Maar ik heb gemerkt dat sommige mensen hun bezieling zijn kwijtgeraakt, doordat ze kapot liepen op regeltjes.

Dat zie je trouwens op meerdere plekken, in het onderwijs en in de zorg.’ Rinus reageert ogenblikkelijk. ‘Regels krijgen al heel snel iets negatiefs. Dat vind ik niet altijd terecht. Regels streven er namelijk naar om een verandering op gang te brengen.

Op het moment dat die regel er is, zie je vaak dat iemand zich er toch niet aan houdt. De manier waarop wij tegen regels en wetten aankijken, is eigenlijk heel vreemd.’

‘Ik heb niet zo’n aversie tegen wetten hoor,’ zegt Isabeth. ‘Ik vind het alleen wel erg als regelgeving een verstikkende, verlamme werking heeft op de mensen die ermee moeten werken. Regels worden vaak gebruikt als legitimatie om dingen niet meer te doen. Dan vind ik het gevaarlijk worden. Ik vind dat we moeten kijken naar wat de mens die deel uitmaakt van onze samenleving echt nodig heeft, ongeacht de regels die er zijn. We zijn in mijn ogen verworden tot een soort fabriek. We handelen op een bepaalde manier, omdat we dat zo hebben afgesproken in plaats van dat we zelf blijven nadenken en onszelf kritisch de vraag te stellen: is dit nou echt wat deze jongen nodig heeft?’

Isabeth Mijnaerds

'We moeten als
OM veel ballen in
de lucht houden'.

Rinus knikt. 'Ik snap dat gevoel wel. Ook ik heb over dit onderwerp heel vaak gezegd en geschreven dat iemand die echt iets in beweging wil brengen dat onder of boven de regels door kan doen. Ik vraag me alleen af of mensen zich alleen door de regels beperkt voelen om iets te veranderen. Dat geloof ik eigenlijk niet. Het zit in mensen zelf. Het is intrigerend om te zien dat elke verandering die tegen de regels in tot stand komt binnen no time zelf weer tot een regel verwordt. Dat is de eeuwige spanning.'

'Kenmerkend voor een regel is dat ze snel statisch wordt,' bevestigt Isabeth. 'Maar de wereld is ontzettend in beweging. Hebben wij als OM – als het over jeugdzaken gaat – een maatschappelijke opdracht om met die veranderende maatschappij mee te bewegen? Die vraag wil ik stellen. Ik weet nog heel goed dat ik tien jaar geleden op een vrijdagmiddag geen "afname DNA veroordeelde" wilde tekenen van een jeugdige die 40 uur taakstraf kreeg. Ben je nou helemaal besodemieterd, dacht ik. Maar dat ging zomaar niet. Tegen mij werd gezegd dat de Tweede Kamer een wet had aangenomen en dat wij als OM een uitvoeringsinstantie waren, dus ik had het maar te doen. Ik moest tekenen op straffe van dienstbevel. Tegenwoordig ervaar ik meer ruimte. De omgeving is veranderd wat het voor mij makkelijker maakt om te bedenken wat ik eigenlijk wil.'

'Mensen zijn in elk tijdsgewricht op drift geweest,' relativeert Rinus. 'Elke tijd doet een nieuw appel op mensen om met bepaalde situaties om te gaan. Ik heb in de loop van de tijd heel veel verdachten tegen mij horen zeggen: "Uw rechtsorde is niet de mijne". Tsja. En toch moeten we de wet handhaven. Zo kijk ik ook tegen regels aan binnen onze eigen organisaties. Nee, geen enkele regel vergt blinde navolging. Maar aan de andere kant vormt de regel wel een kader. Als we vastleggen dat de rechter iemand niet voor de vijfde keer een werkstraf mag opleggen en hij doet dat toch, vraag ik me toch ernstig af wat die regel dan nog voor een betekenis heeft.'

'Natuurlijk heb je regels en kaders nodig,' knikt Isabeth. 'Die hebben een democratische oorsprong en daarover hebben we afspraken met elkaar over gemaakt. Waar het mij om gaat, is de invulling ervan. Zeker als het over jeugdigen gaat. We hebben de ambitie om vroegtijdig in te grijpen op een zodanige manier dat het leidt tot gedragsverandering. Ik heb te veel gehoord: "Ik doe dit, omdat de regel zegt dat ik dit moet doen". Of het nou een politieambtenaar, officier, rechter of een reclasseringswerker was.'

Rinus schudt het hoofd. 'Dat is inderdaad geen goed antwoord.' 'Het is geen argument,' zegt Isabeth. 'Natuurlijk staan er regels in het wetboek van strafvordering. Maar wat is de impact daarvan en verhouden die regels zich nog wel tot het doel dat we ermee nastreven? Als de Hoge Raad het jeugdstrafrecht aan de bovenkant helemaal dichttimmerd op een in mijn ogen volstrekt kind-onvriendelijke manier, welke ruimte heb ik dan nog? Sommige rechters durven in te gaan tegen de regelgeving uit Den Haag, maar hun vonnissen sneuvelen vervolgens in hoger beroep. Andere rechters doen om die reden maar niet wat ze eigenlijk wel goed zouden vinden om te doen. Ik wil expliciet de vraag aan de orde stellen wat de impact van regels is. Ik mis binnen het OM het debat hierover.'

'Maar dan kom je terecht in de discussie over het legaliteitsbeginsel,' zegt Rinus. 'Een deel van mijn proefschrift ging daar ook al over. In het civiele recht zie je die discussie terugkomen als het over open normen gaat. Voor mij is relevant dat rechtsontwikkeling vorm krijgt in het debat. Een onderwerp kristalliseert zich uit in het juridische discours, ook via de HR. Maar op een gegeven moment houdt het op. Niet dat je dan niet meer moet nadenken, maar ik ben beducht voor open normen waarbij rechters op de stoel van de wetgever gaan zitten. Daar moeten we voorzichtig mee zijn.'

'Ik vind wel dat we binnen de rechtspraak, en dat zal ook voor het OM gelden, meer elkaars nieren moeten durven te proeven,' gaat Rinus verder. 'In raadkamer of in breder verband onder rechters zouden we

‘Geen enkele
regel vergt
blinde
navolging’.

Rinus Otte

expliciter moeten maken wat iemands juridische bias is en in welk geval iemand bijvoorbeeld wel of niet het volwassenstrafrecht wil toepassen op een jeugdige. Ik heb nog niet zoveel ervaring met officieren, maar ik weet dat er onder rechters bepaalde stromingen zijn. Sommige rechters vinden dat je tegen jeugdigen die altijd ontkennen hard moet optreden, anderen zijn wat meevoelender. Met beide standpunten is niks mis. Maar als je de rechtsontwikkeling wilt dienen, moet je daar over wel met elkaar in gesprek gaan. Probeer elkaar maar te overtuigen.'

Isabeth glimlacht. 'Dat is precies wat ik bedoel. Het debat wordt niet gevoerd. Ik las in het tijdschrift *Mr* een keer een artikel waarin stond dat de tijd van de klassieke jurist voorbij was. Daarover zou ik het wel willen hebben. Als de klassieke jurist niet meer bestaat, wat betekent dat dan voor ons als OM? Voeren wij binnen het OM wel het goede gesprek over onze taakopvatting? In hoeverre maken wij bijvoorbeeld gebruik van wetenschappelijk inzichten in aanpalende kennisdomeinen? Uit onderzoeken op het gebied van de ontwikkelingspsychologie en de jeugdpsychiatrie blijkt dat straffen op zich niet helpt als daar niet een positief voorbeeld tegenover wordt gesteld. Houden wij daar rekening mee? Neuropsychologen hebben laten zien dat jongeren het moeilijk vinden om met verantwoordelijkheid om te gaan, omdat hun prefrontale cortex nog niet volledig is gerijpt. Wat zegt dat over begrippen als voorwaardelijke opzet en medeplegen? Ik zou het zo fijn vinden als we het daarover kunnen hebben.'

'De tijd van de klassieke jurist is voorbij? Ik mag hopen van niet, zeg,' zegt Rinus. 'Ik ben het daar althans hardgrondig mee oneens. Ik vind dat die klassieke jurist er op dit moment te weinig is. Als een jurist in een zittingszaal niet goed weet wat precies de juridische merites zijn, dan is het een prutser. Natuurlijk hebben we tegenwoordig veel meer inzicht in gedragsbeïnvloeding, ook door neurobiologisch onderzoek. Die inzichten moeten we integreren in ons strafrecht, maar zonder aan het nut van de klassieke jurist te gaan twijfelen. Het recht blijft als basis hoe dan ook bestaan. We moeten er alleen nieuwe inzichten op loslaten. Als we opzet niet kunnen bewijzen, omdat de ontwikkeling van de prefrontale cortex nog onvoldoende is, moeten we komen tot een ontslag van rechtsvervolgning. Dat bedoel ik. Maar zolang iemand beseft dat je met een lucifer de gordijnen in de fik kunt steken, kun je hem weldegelijk veroordelen voor brandstichting.'

Isabeth fronsst haar wenkbrauwen. 'Bij jongeren met een IQ van 60 wordt dat al wel spannend hoor.'

Rinus: 'Als iemand weet dat zwavel brandbaar is en dat gordijnen vlam kunnen vatten, is er sprake van opzet bij de brandstichting. Als hij het beton zou aansteken, hebben we een ander gesprek. In beginsel zou ik dan zeggen dat er wel een strafbaar feit is gepleegd, maar dat we materieel rekening houden met die cortex en tot een andere interventie komen. Zorgen dat we niet op straffen uitkomen, maar op behandelen. Bij jeugdigen moet je in beginsel kijken of er niet andere alternatieven zijn die meer hun gedrag kunnen beïnvloeden, daarin kunnen wij elkaar vinden. Maar we moeten niet morrelen aan de basis van ons strafrecht.'

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Dat ik een jaar als trial observer voor een NGO heb gewerkt op de West bank en de Gazastrook en dat ik van toneel spelen houd.

Belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Dat ik 4 kinderen heb en dat je me 's nachts wakker kunt maken voor champagne en bitterballen.

Grote inspiratiebron voor mij

Martin Buber.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal verget

De zaak van Jonas. Jonas was veelpleger (net meerderjarig) en stond voor de zoveelste keer terecht. Hij keek verveeld en geïrriteerd en leek uit te stralen dat het hem allemaal niet zoveel kon schelen. Er lag politieke druk op de zaak omdat hij binnen de stad ook bekend stond om zijn 'enthousiasmerende kracht' om echt jonge jongens de criminaliteit in te laten gaan. Voor de driehoek was de vervolging, berechting en veroordeling dus van groot belang.

Ik kan me nog herinneren dat er minimaal bewijs was, maar genoeg voor een veroordeling, en dat ik het mede vanwege het ontbreken van een dagbesteding noodzakelijk vond dat hij begeleiding kreeg van de Reclassering. En toen ontplofte Jonas.

Die bewezenverklaring vond hij niet interessant, dat maakte hem toch niets uit want hij wist al lang dat de officier van justitie tegen hem was. Maar begeleiding? Hoezo? Hij had jaren geleden, voor zijn gevoel in elk geval, aangegeven dat hij acute hulp nodig had op allerlei terreinen. Toen was justitie niet thuis, werd er niet echt naar hem geluisterd al deed iedereen alsof dat wel zo was. Nu hoefde hulp niet meer, dopte hij zijn eigen boontjes wel en hij hoefde zeker geen hulp van mij die officier die eigenlijk niet echt naar hem luisterde al dacht ze van wel.

Dag van baan ruilen met

Secretaris Generaal van de VN.

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

28 jaar wetenschap, 21 jaar strafrechter, 4 jaar ministerie.

Enkele jaren voorzitter jeugdkamer gerechtshof en landelijk rapporteur Raad voor de rechtspraak over de doorlooptijden in jeugdzaken.

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ontwerper wetenschappelijk blog www.ivorentoga.nl, met vele tienduizenden lezers per maand en met meer dan tweehonderdvijftig korte artikelen en opinies.

Voormalig voorzitter beklagcommissies twee penitentiaire inrichtingen en voorzitter regeringscommissie herziening sanctiestelsel.

Grote inspiratiebron

De onverwachtse ontmoetingen die ik koester met collega's of daarbuiten wanneer belangen en posities wegvallen en er een plotselinge verwantschap ontstaat die nog lang beklijft, ook als ik de persoon voor jaren niet meer zie.

Ook kan ik diep geraakt en begeistert worden door bepaalde muziekfragmenten of door boeken die ik na enige tijd nog eens herlees omdat ze me echt aan het luisteren zetten respectievelijk tot nadenken stemmen. Mensen, muziek of boeken kunnen ontroeren, net als de natuur dat heeft, mits we bij alle vier maar oefenen in ontvankelijkheid.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

Mij heeft het recht me na vijfendertig jaar niet losgelaten omdat het enerzijds de magistratelijke onmacht illustreert om levens van mensen daadwerkelijk in goede zin bij te sturen en anderzijds om toch te proberen die beïnvloedingsrol vorm te geven. We streven in groot en in microverband naar rechtvaardigheid, we moeten elke keer weer opnieuw de beperkingen leren te aanvaarden. Die gespletenheid heeft me in individuele zaken vaak getroffen, op een wijze die niet verflauwd is.

Dag van baan ruilen met

Ik wil met niemand ruilen, ik doe het met mezelf.

‘Teamleiders kunnen eenzaam zijn’

Over leidinggeven binnen het OM

Janet ten Hoop, tot 1 januari programmamanager en portefeuillehouder JGZ, neemt plaats in de kamer van procureur-generaal Gerrit van der Burg. ‘Hoe verbinden we JGZ met het doel waarnaar we streven?’

‘Binnen het programma JGZ hebben we de bedoeling van ons werk aangescherpt met waarden en leidende principes en deze centraal gesteld. Vervolgens hebben we van daaruit gekeken naar het “systeem”: hoe zijn de processen ingericht, welke werkwijzen dragen bij aan de waarden en welke niet, welke verbindingen met netwerkpartners zijn stevig en welke niet, welk kennisniveau en handelingsrepertoire moet je hebben om conform je waarden effectief te zijn,’ begint Janet het gesprek. ‘De vraag die mij bezighoudt, is hoe we dat systeem in verbinding krijgen met de waarden, met het doel dat we nastreven. En op een consistente manier, zodat we ook helder maken dat dit onze manieren zijn.’

‘Ik ben ervan overtuigd dat wij ons werk vanuit de bedoeling doen,’ reageert Gerrit. ‘Ik weet zeker dat iedereen elke dag naar het werk gaat om van betekenis te zijn en zijn uiterste best te doen. Niemand gaat naar zijn werk om suboptimaal te presteren. Zo kijk ik naar het OM. Ik heb een rotsvast vertrouwen in de intentie die onze mensen hebben om professionele afwegingen te maken. Je hoort mij niet zeggen dat het allemaal gestroomlijnd en goed gaat. Er zijn genoeg dingen die we kunnen verbeteren. Maar iedereen loopt op tegen grenzen van organisaties, heeft last van ontaarde bureaucratie of van haperende techniek. En elke dag proberen we dat te verbeteren. Maar ik geloof niet in een organisatie waarin alles optimaal klopt. Professionals horen daar hun weg in te kunnen vinden.’

Janet zegt dat binnen JGZ vaak de vraag op tafel kwam in gesprekken met allerlei OM-ers wat we bij het OM eigenlijk verstaan onder “de bedoeling” en “het beste doen”. ‘Natuurlijk wil iedereen betekenisvol bezig zijn. Vraag is

wel wat dat precies voor ieder van ons betekent. Delen wij de waarden die daar onder liggen? Ik heb gemerkt dat dat nogal kan verschillen. Zeden-officieren kunnen diepgaand van mening verschillen over de vraag wat het beste is voor een slachtoffer bijvoorbeeld. Sommigen willen vanaf het eerste moment één-op-één in gesprek komen met het slachtoffer, anderen gaan alleen een gesprek aan als het slachtoffer aangeeft dat te willen. Daar zit flink wat verschil tussen, terwijl ieder voor zich echt meent dat zijn/haar aanpak betekenisvol is. Het gesprek over die verschillen is niet vanzelfsprekend, heb ik ervaren.’

‘Maar iedereen heeft in het werk ook wel - en ook wel perioden te vaak - te maken met grenzen van onze organisatie, stugge systemen of haperende techniek. Elke dag proberen we dat te verbeteren maar de organisatie waarin alles altijd op rolletjes loopt bestaat niet, dat is ook voor ons een realiteit,’ zegt Gerrit. ‘Maar ik vind wel dat we als OM een gemeenschappelijk kader zouden moeten hebben over slachtoffers bijvoorbeeld, van waaruit we ons werk kunnen doen. Binnen dat kader is er dan ruimte voor de professionele invulling door iedere officier van justitie.’

‘Elke collega hoort te beginnen met in de tas de ‘tien punten die belangrijk zijn binnen het OM’ gaat Gerrit verder. ‘Zo gaan we om met slachtoffers, dit verwachten we van je bij het strafmatenoverleg, dit zijn onze mores. Die mores ontwikkel je met elkaar, maar je moet er voorzichtig mee zijn. Ik geloof namelijk ook erg in professionele vrijheid om binnen de kaders zelf te acteren. Waar het om gaat is elkaar durven bevragen: doen we waar we voor staan? Niet op een strenge en belerende manier, maar op

Janet ten Hoope en
Gerrit van der Burg

‘Waar het om gaat
is elkaar durven
bevragen: doen
we waar we voor
staan?’

een manier waardoor we elkaar professioneel op koers houden. Het werkoverleg is bij uitstek het forum waar je deze gesprekken met elkaar kunt voeren. Ik denk echter dat het in de praktijk niet over de inhoud van het werk gaat tijdens die werkoverleggen. Niet omdat niemand dat wil, maar omdat de dagen hectisch zijn. Werkoverleggen hebben de neiging overheerst te worden door operationele problematiek, roosters, inval wegens ziekte, dat soort dingen. De uitdaging is om juist hier de inhoud van het werk leidend te laten zijn.'

'In het JGZ-programma hebben wij veel parketten gezien waar de leidinggevendend echt heel druk zijn met inrichtingsvraagstukken, zegt Janet. 'Het toebedelen van capaciteit tussen de verschillende teams, de verschuiving van het werk van onderzoeken naar interventies, districtsgebonden werken of juist niet districtsgebonden... En ondertussen liggen er ernstige zaken op de plank oud te worden en daarover lijkt het gesprek niet te gaan. Allemaal zijn het betrokken mensen en werken ze daarom ook bij het OM. Maar in een leidinggevende functie kun je ook gemakkelijke wegdrijven van die inhoudelijke betrokkenheid vanwege de organisatiedruk. Het OM is de afgelopen tien, twintig jaar meegegaan in de logica van *new public management* waarin publieke organisaties worden bestuurd zoals dat ook in het bedrijfsleven gaat; heel bedrijfsmatig, gericht op efficiency en op het meten van producten en prestaties, met veel systeemdruk en control. Het verleidt leidinggevendend, van hoog tot laag, om in dat discours met elkaar en met medewerkers het gesprek te voeren. En een harde productienorm is ook wel eenvoudiger om over te praten dan over de vraag hoeveel maatschappelijk effect je strafvorderlijke beslissingen nu eigenlijk hebben. Gelukkig beweegt er ook al wel het nodige, zoals de ontwikkeling van gesprekskaarten binnen Interventies. En in Den Haag hebben we gezien dat opnieuw kijken naar de beoogde waarden kan leiden tot een ander product (in dat geval een aangepast beoordelingsformulier).'

'Als de cijfergerichtheid, de *accountability*, afleidt van de inhoudelijke vragen, zijn we te ver doorgeslagen,' zegt Gerrit meteen. 'Daarom vind ik het werkoverleg zo'n belangrijke graadmeter; in hoeverre gaat het daar over het inhoudelijke werk, over concrete strafzaken en onderzoeken? Als de cijfers kloppen, terwijl de kast vol ligt met slachtoffer gerelateerde, ernstige zaken, gaat er toch iets mis.'

Janet knikt. 'Een leidinggevende moet in staat zijn een gesprek te voeren met de medewerkers. Dat vinden we vaak lastig en dat is ook begrijpelijk. Leiding komt meestal zelf uit "het vak" en begrijpt dus ook heel goed de belemmeringen die maken dat je net niet dat doet in een zaak wat je

eigenlijk zou willen doen. Hoe voer je dan deze gesprekken met enerzijds inlevingsvermogen en anderzijds duidelijkheid over de gewenste prestaties? We doen ons werk immers voor de samenleving en als dat niet goed genoeg is moet het wel besproken worden. Ik heb zelf het meest geleerd van leidinggevendend die daarin volkomen helder waren. Teamleiders kunnen hierin wel eenzaam zijn. Ik gun de organisatie behalve inrichtingskaders ook concrete, praktische ondersteuning. Mensen die naast elkaar staan, om elkaar te steunen en samen te professionaliseren. Door iets minder tijd en energie te spenderen aan inrichtingskwesties, protocollen, en nog verfijndere procesbeschrijvingen en het werk op de vloer wat meer te stutten, zouden we wel eens betere resultaten kunnen boeken. In steeds meer organisaties is maatschappelijke effectiviteit een thema. Het beeld kantelt en dat moeten we in de gaten houden. Je ziet het bij de ZM en ook bij de politie: het gaat van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie: we leveren als overheid een dienst aan de burger, niet andersom. Belangrijk is dat woord en daad congruent zijn: zeggen dat je betekenisvol wilt zijn en tegelijk in de praktijk onvoldoende oog hebben voor de zaken met slachtoffers die op de plank blijven liggen kan niet. Het zou mooi zijn als daarover het gesprek gaat in de organisatie. Ik hoop dat we met OM2020 en de herijking opsporing iedereen binnen de organisatie een duidelijk waardenkompas kunnen geven: dit is de richting die we inslaan, dit is ons doel.'

De toon die de top aanslaat, is daarbij belangrijk, begrijpt Gerrit. 'Leidinggeven binnen het OM is hard werken,' concludeert de PG. 'Zeker voor beginnend leidinggevendend kan het een grote worsteling zijn.'

Zelf vond hij de overgang van zaaksofficier naar teamleider de grootste stap in zijn loopbaan. 'Ik moest afrekenen met mijn verleden. Mijn oplossingsgerichtheid zat me in de weg. Ik was als teamleider niet meer *one of the guys* en moest leren anders met waardering om te gaan; we zijn niet erg toegankelijk richting onze leidinggevendend, die wederkerigheid is ook wel een punt. Waar ik voorheen voldoening kreeg uit het afdoen van zaken, moest ik nu zoeken naar iets anders. Daar moest ik aan wennen. Onze organisatie is meedogenloos: wie op maandag teamleider wordt, is bij wijze van spreken op dinsdag verantwoordelijk voor de resultaten.'

'Tegen jonge teamleiders zeg ik: Wees niet te streng voor jezelf. Denk niet dat je meteen aan alle verwachtingen moet voldoen. Stel je kwetsbaar op. Zoek hulp als je er even niet uitkomt. Probeer met je team ook echt het inhoudelijke gesprek te voeren. Probeer het en probeer het opnieuw, want het is lang niet altijd makkelijk.'

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Heel belangrijk zijn geweest de eerste jaren bij de politie. Heb daar veel 'straatwijsheid' opgedaan, doordat ik veel beslissingen moest nemen in korte tijd en op jonge leeftijd. Vormend waren ook de jaren die ik bij de ME heb gewerkt als commandant. Daarnaast de vele keren dat ik in mijn loopbaan bij het OM onderzoeken deed of daar vanuit de verantwoordelijkheid als lid van parketleiding mee te maken had. En dan zien dat we ons werk middenin de samenleving doen, rauw en schrijnend met grote impact voor slachtoffers en nabestaanden.

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Getrouwd en twee kinderen van 26 en 28.

Grote inspiratiebron

Ik heb bewondering voor mensen die onbaatzuchtig en niet aflatend hulp en zorg verlenen.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

Een zaak met heel veel indruk was de moord/doodslag op een meisje in Brabant, ergens midden in de jaren negentig. Zij had ongeveer de leeftijd van mijn eigen dochter...

Dag van baan ruilen met

Ik zou best wel eens een dag kennis willen maken met het werk in de zorg.

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Ik ben mijn carrière ooit begonnen in Straatsburg bij de toenmalige Commissie van de rechten van de mens. Klinkt boeiend, maar was vooral veel papier heen en weer schuiven, waarbij je nooit iemand zag over wie het werk uiteindelijk ging. Grootste consternatie die ik daar heb meegemaakt was toen er op een keer zomaar een echt mens (een vrouw die een klacht had ingediend bij de Commissie) het gebouw in was gekomen om daar met iemand te spreken. Paniek: dat was de bedoeling niet! Voor mij dus wel snel duidelijk dat deze omgeving niet mijn bestemming was. Tijdens mijn studie was ik vrijwilliger bij het Klachtenbureau Justitieel optreden, een nogal radicaal links, anti establishment achtige club. Wat me aansprak was een kritische houding tegenover autoriteiten als politie, OM, ZM, wat me steeds meer tegenstond was de volstrekt kritiekloze manier waarop we moesten omgaan met onze "klanten", de klagers. Enige kritische noot in hun richting (is dit nu werkelijk zo gebeurd, wat was uw eigen rol, etc) kwam niet in vraag, je moest 200% achter de klager staan. Ook niet zo mijn kop thee, zo bleek...

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ik ben een Jane Austen-adept en ben altijd nog van plan om een keer naar het jaarlijks Austen-festival in Bath te gaan om deel te nemen aan de danslessen inclusief het dragen van de bijpassende kleding. En dan mr. Darcy tegenkomen natuurlijk. De helft van de apps die tussen mij en mijn dochters worden gewisseld bestaat uit foto's van eten. Gekocht, zelfgemaakt, al dan niet met verwijzing naar het recept en tips over een twist in de toegepaste ingrediënten.

Grote inspiratiebron

Is altijd gebleven mijn eerste strafrecht docent, Buiting, die de vraag stelde: wie kan mij vertellen waarom diefstal strafbaar is? Zoeken naar het waarom achter het positieve recht is een belangrijke rode draad in mijn werk gebleven.

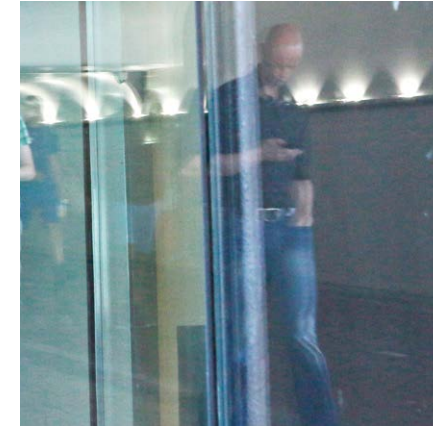
Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

Verdrinking van een jongen van 7 in Nieuwegein tijdens een schoolzwemles. Vanwege de vele indringende contacten met de ouders, de moeizame zoektocht vanuit "het deugt niet dat dit is gebeurd" naar "en in welke wet- of regelgeving staat dan dat het een strafrechtelijk verwijt is". En de voldoening dat het gelukt is om die regelgeving te vinden en via jurisprudentie aan te scherpen, hetgeen geleid heeft tot landelijke aanpassingen van de regels mbt schoolzwemmen.

Dag van baan ruilen met

Wil wel nog een keer een dag ruilen met de landelijke directeur van Halt, en heb besloten dat dan maar langer dan een dag te gaan doen.

We moeten meer durven

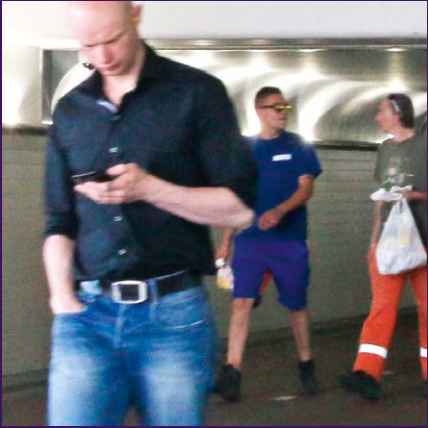
‘Vol goede ideeën en er dan niks mee doen. Typisch OM,’ concluderen **Marita van Thiel**, rechercheofficier in Oost-Brabant, en **Yolanda de Groot**, plaatsvervangend hoofdofficier Zeeland-West-Brabant tijdens hun gesprek. Maar liever goede ideeën dan stilstaand water. ‘Jij bent toch ook trainer creatieve denksessies?’

Yolanda en Marita kennen elkaar. Maar waarvan ook al weer? Ze zijn al zo lang werkzaam bij het OM en hebben zoveel stuurgroepen, werkgroepen en supportgroepen zien langskomen dat een ontmoeting bijna geen toeval meer kan zijn. ‘Die supportgroep OM2020, daar zat jij toch in?’ ‘Ja,’ zegt Marita. ‘Ik heb in de groep in Nunspeet gezeten.’ ‘Dan hebben we elkaar daar gezien,’ lacht Yolanda. ‘Op de catwalk. Zit jij nu in die tweede lichting van de supportgroep?’ ‘Ja,’ knikt Marita. ‘Waanzinnig, die training van vijf dagen. Ik vond het echt heel goed.’

Hoe motiveer je professionals mee te denken en mee te doen in nieuwe ontwikkelingen, terwijl ze tot hun oren in het werk zitten? Yolanda en Marita weten er alles van. Beiden zijn al jaren actief betrokken bij allerhande projecten binnen het OM. Yolanda stond aan de wieg van ZSM in Den Haag, Marita was onder andere betrokken bij café Maat waarin maatwerk en samenwerking centraal stonden. ‘Wat ik jammer vind – en dat heb ik ook gezien met ZSM in Den Haag – is de primaire focus op productie,’ begint Yolanda. ‘Dat heeft de pilot JGZ ook blootgelegd. Ik ben nooit een teamleider geweest die gestuurd heeft op productie. Als de mensen goed zijn, volgt vanzelf

een prima productie. Het verraste mij dat mensen zeiden dat ze geen tijd hadden voor JGZ, omdat ze tien zaken per dag moesten afdoen. Wie heeft dat gezegd? Ik niet hoor. En ik ben hun baas.’ ‘Het werken in netwerken kost tijd,’ zegt Marita. ‘Maar het levert altijd iets op. Officieren moeten leren inzien dat ze door te investeren in netwerken uiteindelijk misschien wel meer zaken kunnen draaien. Als je vanaf het begint je oren opent voor een alternatieve oplossing voor een probleem, kun je een zaak misschien afdoen met een voorwaardelijk sepot. Dan ben je zo weer klaar. Ik ben ervan overtuigd dat als je vanuit de bedoeling werkt, de resultaten vanzelf komen.’

Yolanda en Marita vinden beiden dat binnen het OM de meningen over het belang van netwerken nog teveel uiteenlopen. ‘Er zit een heel groot verschil tussen taskforce gebied en overige onderdelen,’ weet Marita. ‘De taskforce is een lokale vorm van samenwerking van het OM met gemeenten, politie, de Belastingdienst en andere instanties en moet de uit de kluiten gewassen criminaliteit in het zuiden van Nederland een halt toeroepen. Het gaat hierbij om motorbendes en de handel in hennep en synthetische drugs. Dit soort ondermijning is niet alleen van ons. Toen ik gebiedsofficier was bij het veiligheidshuis, heb

‘De vraag met welke bedoeling we een zaak naar zitting brengen, wordt nog onvoldoende gesteld’

Yolanda de Groot

Marita van Thiel

ik heel bewust de gemeente, maar ook zorg en hulpverlening erbij betrokken. Wij liepen toen echt voorop. Burgemeesters haalden hun schouders op: "Wat hebben wij daarmee te maken?" Dat is echt omgekeerd nu. Toen ik wegging bij het veiligheidshuis, was het van de gemeente. Hetzelfde heb ik bij ondermijning gedaan. Ik heb een burgemeester gevraagd als voorzitter van de stuurgroep en dat heeft enorm geholpen. Er is een bestuurlijk ondersteuningsteam tot stand gekomen dat als een soort uitzendbureau fungeert, bijvoorbeeld als een gemeente te maken heeft met een ingewikkelde BIBOB-aanvraag. Dat soort initiatieven komen alleen tot stand als je vanuit het brede netwerk, met z'n allen naar het probleem kijkt en weet wat je doel is.'

Wat is de bedoeling en voor wie doe je het? Het zijn vragen die ook Yolanda bezighouden. 'Bij de JGZ-aanpak vond ik dat bij zeden mooi naar voren komen,' vertelt ze. 'We zijn allemaal op die juridische inhoud gericht, op de juiste certificaten, weet ik wat we niet allemaal moeten hebben. Kwalitatief is dat ok, maar de vraag met welke bedoeling we een zaak naar zitting brengen, wordt nog onvoldoende gesteld. Als een zaak mager is, maar het slachtoffer wil graag dat er toch wordt geprocedeerd, is dat dan wenselijk? Als de verdachte twee jaar later alsnog wordt vrijgesproken, heeft het slachtoffer eigenlijk nog meer trauma opgelopen. In dit geval zal de officier oprecht denken dat hij goed heeft gedaan, voor het slachtoffer. Maar is dat zo? We hebben ons de afgelopen jaren teveel verloren in richtlijnen en processen, geloof ik. We moeten het doel van ons werk weer helderder voor ogen krijgen.'

Marita knikt. 'Bij de politie wordt ook heel erg op output en niet op outcome gestuurd. Als zij maar een proces-verbaal opsturen, is het klaar. Ik wil veel meer aan de voorkant van een zaak met elkaar spreken. Bijvoorbeeld hoe we de oren en ogen van wijkagenten kunt gebruiken. Het komt erg aan op leiderschap.'

'Waarom ben jij eigenlijk geen leidinggevende meer?' vraagt Yolanda. Marita haalt haar schouders op, alsof ze zich verontschuldigd.

'Er kwam een vacature vrij voor rechercheofficier. Dat vind ik toch de mooiste baan binnen het OM. Ik heb drie jaar leiding gegeven en dat vond ik hartstikke leuk, maar deze kans wilde ik niet aan mij laten voorbijgaan.'

'De rechercheofficiërs zijn vaak de wat klassieke OM'ers,' zegt Yolanda uitdagend. 'Die kunnen wel iemand gebruiken die de boel een beetje opschudt.'

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Niet zo zeer belangrijk maar nog steeds vers in 't geheugen was de keer dat ik over het OM een voorlichting ging geven op verzoek van het Asser Instituut voor buitenlandse magistraten, in dit geval zo'n 40 Iraakse -alleen mannelijk- rechters. De ontspannen sfeer sloeg als een blad aan de boom om toen de tolk het woord -grappig- blijkbaar verkeerd vertaalde in het Arabisch waardoor men zich zeer beledigd voelde en mij allen zeer nors aan keek. Gelukkig herstelde de tolk zich snel en lachte men plots en werd ik later nog hartelijk bedankt voor mijn bijdrage met een leuk souvenirkje met de Iraakse vlag erop. Wat langer geleden maar zeer leerzaam was dat ik in het laatste jaar van mijn studie een half jaar rechten heb gestudeerd in het Spaans in Barcelona. Ik heb daar geleerd de factor tijd niet al te serieus te nemen en de stelling - dat kan morgen/mañana ook nog - over te nemen van de Spanjaarden zodat je je niet gek laat maken door deadlines :-)' " alles is relatief".

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ik houd van koken en kan het ook goed (volgens mijn gezin en gasten), vooral een Indische rijsttafel, klaargemaakt met alleen verse kruiden. Ik ben een fervent bioscoop en theater bezoeker, ik houd van romantische films, actie films en psychologische thrillers of drama's en van cabaretiers, toneel en moderne dans.

Grote inspiratiebron

Dat zijn voor mij de Loesje teksten, heerlijk relativerend en door hun twist zie je iets vanuit een ander perspectief, zoals "veranderen, ik zie het liever als meebewegen" of " een grens is eigenlijk een wens om verder te gaan " " verander muren in deuren".

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

Betref een moordonderzoek die plots leek opgelost omdat een jongen van 16 zich als dader meldde. Hij bleek er wel bij te zijn geweest maar niet te hebben geschoten of gestoken. Zijn broertje van 15 wel, die had gestoken, maar omdat die op het VWO zat en de arts in de familie zou worden en hij op het VMBO zat, moest hij van zijn vader voor de moord opdraaien. Toen hij ter zitting werd gehoord en een rechter vroeg waarom hij zich had gemeld terwijl hij het niet had gedaan, hadden we allen een brok in onze keel toen hij dit uitlegde, namelijk dat hij minder waard was dan zijn broertje.

Dag van baan ruilen met

Een bankdirecteur. Ik kan me zelfs na het toneelstuk de prooi en het lezen van het boek van Joris Luyendijk "Dit kan niet waar zijn" over de bankencrisis niet voorstellen dat je morele kompas zich zo laat aanpassen aan een soort van winstcultuur boven alles. Die wereld zou ik wel eens willen ervaren om beter te begrijpen wat er dan toch met de mensen gebeurt.

‘Mensen zijn bang voor verandering,’ reageert Marita. ‘Ze vinden het ongemakkelijk. Soms moet je wat langer wachten op resultaten als je iets wilt veranderen. Binnen teams moet je samen werken aan een professionele standaard. Afgelopen maandagavond hebben wij bijvoorbeeld een sessie over regie en eigenaarschap in HIC/Ondermijning gehad. Ook wij gaan nu meer werken vanuit de bedoeling. Natuurlijk hebben ook wij een cultuur waarin de ene officier zus wil werken en de andere zo. Maar als je daar met z’n allen over gaat nadenken en over praat, begrijpt iedereen dat dat eigenlijk niet kan.’ ‘Wij gaan het nu ook met de vergadering van de rechercheofficieren doen,’ gaat Marita verder. ‘Ik ga met Henk van der Meijden, mijn collega uit Rotterdam, een van de tweedaagse organiseren.’

Als landelijke vergadering van rechercheofficieren stellen we nu niks voor. Ik denk dat iedere rechercheofficier op zijn eigen parket best een instituut is, maar als je ze allemaal bij elkaar zet, zijn we minder dan de som der delen. Ik vind dat wij als rechercheofficieren – vanuit de bedoeling – vooral moeten nadenken welke toekomstige dingen op ons pad komen; hoe ontwikkelt de criminaliteit zich, wat kunnen wij daar als OM tegenover stellen en hoe gaan we daar mee aan de slag?’ ‘Denk je dat er een gedeelde bedoeling is?’ vraagt Yolanda. ‘Dat weet ik niet. Maar we gaan het gewoon exploreren. Kijken of we de boel een beetje in beweging kunnen krijgen. Ik vind het moeilijk dat we het in die landelijke vergadering nooit hebben over wat we moeilijk vinden. Het zou niet alleen om successen moeten gaan te delen, maar ook over de manier waarop we elkaar kunnen helpen. Ik ben veel meer op zoek naar het delen van dilemma’s. Met elkaar en met anderen. Een vriendin van mij zit in het onderwijs en die zegt altijd dat ik zo’n interessante baan heb. Dat mag zo zijn, maar zij heeft de belangrijkste baan. Haar school staat naast een woonwagencentrum en zij is degene die met die ouders in gesprek moet. Hoe jonger we ons om kinderen bekommeren, hoe betekenisvoller onze interventies zijn. Van ons allemaal. Mariska Wijnbelt (ons hoofd Beleid en Strategie) en ik hebben nog gesprekken gehad met leerplichtambtenaren. Die wilden nooit naar het woonwagenkamp en deden alleen aan preventie. Iedereen is zo handelingsverlegen. We moeten meer durven.’

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Ik mocht een van de veiligheidshuisofficieren van het eerste uur zijn, Tilburg en Eindhoven bestonden net toen ook Den Bosch mee ging doen. Een fantastische pionierstijd. Ook ben ik landelijk corruptie-officier geweest in de tijd dat er verdragsrechtelijk en dus internationaal veel te doen was op dit terrein (Parijs, Boekarest, Warschau, Peking, Bali, Lissabon, Rome enz.).

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ik geef 10 kleine superfanatieke meisjes iedere week met veel liefde en plezier hockey-training, het is net als bamboe, ze groeien waar je bij staat. In het vroege voorjaar duik ik al 25 jaar 5 dagen lang samen met mijn zus volledig in een rol als toiletjuffrouw compleet met 1000 dingendoekje, breiwerkje en schoteltje, Bonny St. Clair op zoek naar de echte dokter Bernhard, schoonzwemsters in de spoelbakken van het plaatselijke café, Mona en Lisa die hun geheimzinnige glimlach onthullen, Oekraïense bruiden besteld door en dus op zoek naar Hans en Jos. O ja, als je guppen de juiste aandacht geeft blijf je een leven lang een bak vol houden, mocht je interesse hebben, gratis af te halen, mijn 06 staat op ZOOM.

Grote inspiratiebron

Ik heb geen grote inspiratiebron. Als kind was ik al nooit fan van een speciaal iemand. Ook kan ik niet zeggen dat er een iemand is die mij bijzonder bezielt. Ik jat zo her en der ideeën maar ben net iets te autonoom (of eigenwijs) om een lichtend pad dat een ander heeft gelegd te lopen.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

De eerste was gebaseerd op de informatie dat een van onze grootste criminelen van het land dreigde om op gewelddadig wijze uit de EBI te ontsnappen en dit alles gelijktijdig met de millenniumnacht. Ik heb toen als zaakofficier in het crisiscentrum deze nacht doorgebracht terwijl het leger klaarstond om de ontsnapping te verijdelen en het bovendien de vraag was of onze systemen overeind zouden blijven. Er is uiteindelijk die nacht niks gebeurd waardoor de andere gebeurtenis het toch wint. De Bossche rellen naar aanleiding van een dodelijk schietincident door de politie op een voetbal supporter (althans een supporter van FC Den Bosch). Het was drie dagen oorlog in Den Bosch, ik heb zo ongeveer op het politiebureau geslapen zo intensief waren we bezig met een herovering van de stad op de relschoppers.

Dag van baan ruilen met

Ik wil wel een keer een dag van baan ruilen met Sylvia Witteman. Schrijven over dagelijkse dingen maken dat je daar ook meer aandacht voor krijgt en anders kijkt. Je laten inspireren door boeken over grote thema’s en die met het dagelijkse verbinden. En ook in deze klus toch ook weer werken met deadlines, want als een echte officier kan ik moeilijk zonder.

Een goede officier is maatschappelijk verbonden

(en niet alleen met Hillegersberg)

Chris van Dam, plaatsvervangend hoofdofficier in Den Haag, en Henri de Kort, teamhoofd Onderzoeken in Rotterdam, hebben elkaar nooit eerder ontmoet, maar zijn het snel met elkaar eens. 'Luisteren en kijken. Dat moeten we beter leren.'

Chris staat aan de vooravond van zijn vertrek, na negentien jaar OM staat hij op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen. Hij vertelt dat hij na al die jaren meer van de I van Interventies is dan van de O van Onderzoeken. 'Ik heb ook in ruime mate onderzoeken gedaan hoor, maar als het te lang duurde, ging het mij vervelen. Na anderhalf jaar onderzoek dacht ik: wat betekenen ik nou eigenlijk in deze zaak en voor wie? Ik merkte dat ik wat meer lol had in de kortere klap. Bij Interventies zijn voor mij de kansen om iets met effect te kunnen doen groter geworden dan bij Onderzoeken. Althans, als het gaat om een soort maatschappelijk effect, waarin het niet alleen om de verdachte gaat, maar ook om de mensen daaromheen en de betekenis in een buurt. Bij Interventies zitten we met alle partners om tafel. Bij Onderzoeken zit er te vaak een officier onder een bureaulamp in z'n eentje naar een zaak kijken. Dat heeft niet alleen met de organisatie te maken, maar ook met mentaliteit.

Veel officieren van justitie definiëren zichzelf toch nog vooral op grond van de manier waarop zij zuiver juridisch een zaak afdoen.' Henri, teamhoofd van Onderzoeksteam Zuid in Rotterdam, herkent dat de cultuur binnen de onderzoeksomgeving nog wat gesloten is. ZSM noemt hij een voorbeeld hoe het ook kan. 'In de loop van jaren hebben we bij het

OM steeds beter beseft dat wij als OM een maatschappelijke organisatie zijn. Wat wij doen, dient de samenleving. Dat betekent dat elke medewerker zich moet afvragen wat hij aan het doen is en wat dat de samenleving oplevert. Je moet als officier bekijken hoe je maximaal effect kan genereren met je interventie en niet alleen de zitting draaien. Bij interventies kunnen ze daar ook nog een stap in maken.' 'Ik hoorde laatst iets over de aanpak in Amerika, waar ze een *domestic violence centre* hebben,' gaat Henri verder. 'Niet de politie of het OM beslist daar of de zaak het strafrechtelijk traject in gaat of niet, maar anderen. Een bepaalde categorie zaken bij ons zou zich daar ook voor lenen. Uitgangspunt is dan: wat heeft het maximale effect? En niet vervolgen omdat je kunt vervolgen.'

Chris geeft aan dat een deel van het werk van het OM natuurlijk wel om die vervolging draait. Een juridisch zuivere aanpak van een zaak, waarin de feiten helder voor het voetlicht worden gebracht op een openbare zitting, is – zeker in geruchtmakende zaken – essentieel. 'Dat heeft maatschappelijk gezien een enorm effect, ook naar mensen toe in de zin van gerechtigheid. Maar dat sluit niet uit dat officieren breder naar de context van die zaken kunnen kijken. Ik vind het lastig officieren daartoe te bewegen.'

Chris van Dam
en Henri de Kort

‘Het enige moment
waarop een
gemiddelde officier
in de Schilders-
wijk komt, is voor
een huiszoeking.
Dat bepaalt wel
het beeld van die
buurt.’

‘Geef ze de tijd,’ zegt Henri meteen. ‘We hebben honderd jaar op deze manier gewerkt; Je doet je strafzaak, je doet je onderzoek, je gaat ermee naar de rechter en er wordt een duw uitgedeeld. Maar de wereld is ondertussen enorm veranderd en daarmee ons werk. Kijk naar het aantal slachtoffergesprekken, dat neemt alleen maar toe. Vroeger zat in een op de tien dossiers een reclasseringsrapport, tegenwoordig is dat standaard. Mensen die bij Interventie hebben gewerkt, vinden het normaal om met andere mensen dan de politie om de tafel te gaan zitten. Zij bellen net zo makkelijk met de gemeente, de reclassering of de woningcorporatie als iemand zijn huis dreigt kwijt te raken omdat wij hem opsluiten. Iedereen bij het OM zou dat normaal moeten vinden. Maar we kunnen niet verwachten dat iedereen zijn hardliner-mentaliteit afschudt en met een open blik naar zaken gaat kijken. Dat kost tijd. En je moet duidelijk aangeven waar de winst zit van die open benadering, anders zien mensen het als ballast. Dat overleggen kost tijd en we hebben het al zo druk.’

Chris verwondert zich over het feit dat secretarissen die in Den Haag bij ZSM werken nog nooit in de Schilderswijk zijn geweest. ‘Terwijl we op ZSM veel zaken uit de Schilderswijk te doen. Mensen wonen buiten Den Haag, komen met de auto of het openbaar vervoer naar het parket, kennen de weg naar het hoofdbureau, maar hoe de rest van Den Haag in elkaar steekt, weten ze niet. Het enige moment waarop een gemiddelde officier in de Schilderswijk komt, is voor een huiszoeking. Dat bepaalt wel het beeld van die buurt. Het is één van de redenen waarom ik onlangs ons hele MT+ heb meegenomen naar een buurthuis hier in Den Haag, in Laak. In dat buurthuis doen ze prachtige dingen, allemaal met vrijwilligers. Wij zijn als OM’ers tussen al die mensen in gaan zitten en hebben ons laten verrassen door de positieve kanten van de wijk. Als officieren zijn we er goed in om ons vak juridisch inhoudelijk bij te houden, iets wat essentieel is voor ons functioneren, maar iets meer interesse en aandacht voor de maatschappij waar we het voor doen zou ook tot het standaardpakket mogen behoren. Waarom wijzen we niet per relevante wijk gewoon een paar OM’ers aan om een wijk te leren kennen en die kennis te delen? Alleen zo kunnen we leren andere, nieuwe wegen te bewandelen.’

‘Dat ben ik met je eens,’ zegt Henri. ‘Wie een omgeving kent, weet beter welke interventies wel en welke minder goed uitpakken. Luisteren en kijken. Dat moeten we beter leren. Wie een product op de markt zet, wil eerst weten hoe dat product valt bij de potentiële afnemers. Ons product is de strafrechtelijke interventie. Wij denken dat wat wij doen goed is, maar dat weten we niet zeker.’

‘Ik vind dat we ons werk diverser zouden moeten organiseren en meer maatwerk zouden moeten leveren,’ vervolgt Henri. Zowel bij ZSM/ZSM+, als straks binnen de onderzoeksomgeving waar het contextgericht werken vorm zal gaan krijgen moeten we niet alle zaken op één en dezelfde manier willen aanvliegen. Je hoeft en kunt (zeker niet met de volumes als die in Rotterdam) niet alle zaken met dezelfde intensiteit en inzet van de diverse ketenpartners afdoen. Niet alle zaken moet je in de mal proppen van de ‘multidisciplinaire benadering’. Dit gaat ten koste van de zaken waarin je met een dergelijke benadering wél het verschil kunt maken.

Chris benadrukt dat de professional zelf een stem moet hebben in de manier waarop zaken worden afgedaan. ‘In tachtig tot negentig procent van de gevallen draagt snelheid in hoge mate bij aan de context. Als we te lang wachten met een interventie, is het momentum voorbij. Soms kan een veeg onderuit de pan ongelooflijk helpen. We zijn nu bezig nieuwe systemen en procedures te bouwen om de contextgerichte manier van werken te borgen. Voor een deel is dat hartstikke mooi, maar ik heb ook graag een officier die geworteld is in de samenleving en die kan ruiken of een zaak met een flinke reprimande kan worden afgedaan of juist op een openbare zitting moet worden aangepakt. Als we ons werk alleen in procedures en computer applicaties stoppen, lukt dat niet.’

Nee, beaamt Henri. ‘Een goede officier is maatschappelijk verbonden, niet alleen in Kratingen of Hillegersberg, maar vooral in en met de wijken waar wij onze clientèle vandaan halen.’

Om zelf contact te houden met wat er in de samenleving speelt, draait Chris nog steeds ZSM-diensten. Hij belt regelmatig slachtoffers op om te horen wat hun ervaringen zijn. ‘Slachtofferhulp is daar niet altijd blij mee, omdat zij vinden dat zij dat moeten doen. Maar het is ook mijn verantwoordelijkheid. Laatst had ik een winkeldiefstal. Een man had een product uit een winkel bij zich, maar er waren geen beelden, niks. Hij ontkende glashard dat hij het product had gestolen. Het product was inderdaad ook elders te koop. Het was een klassiek geval van één op één, dus een kale sepot 02. Ik besefte mij op dat moment hoe spannend de situatie moest zijn geweest voor die winkelierster. Zij heeft iemand aangehouden in de veronderstelling dat die man dat had gedaan. En dan gaan wij daar een sepot van maken. Zo’n mevrouw bel ik op, om het uit te leggen. Dat zijn geen makkelijke gesprekken, maar het is wel belangrijk om te doen. Ook om je te beseffen dat de zaken die wij doen iets met echte mensen te maken hebben.’

CV Chris van Dam

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

- 12 jaar politie, 19 jaar OM.
- is nauw betrokken bij ontwikkeling ZSM.

Belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

- was tot begin 2016 voorzitter van één van de grootste bewonersorganisaties van Den Haag.
- was jarenlang voorzitter van het bestuur van een Exodus-huis.

Grote inspiratiebron voor mij

Op dit moment het boek 'Moreel erfgoed' van Bas de Gaay Fortman.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten...

Diverse 6 WWV-zaken die bij hebben gedragen aan mijn diepe besef dat we allemaal zeer kwetsbare mensen zijn.

Dag van baan ruilen met

Barack Obama. Om een keer zoals hij – zo inspirerend – een speech te houden

CV Henri de Kort

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV

Voordat ik definitief naar het OM kwam, heb ik vier jaar bij de rechtbank gewerkt. Heb daar juridisch inhoudelijk als (relatief) beginnende jurist meer geleerd dan in vier jaar op het parket. In alle opleidingsvarianten die wij kenden en kennen, mis ik een substantiële stage bij de strafsector van de rechtbank. Rotterdam is tot nu toe mijn studie- en werkstad geweest. Begonnen als student op de Schiekade tijdens mijn stage in het kader van mijn scriptie tot aan mijn huidige functie als teamhoofd Onderzoeken aan het Wilhelminaplein.

Belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Ik ben getrouwd, heb twee kinderen van 14 en 12 en woon tussen Tilburg en Breda. Wordt dan ook hoog tijd dat die Merwedeburg klaar is want de reistijd is thans redelijk dramatisch.

Grote inspiratiebron voor mij

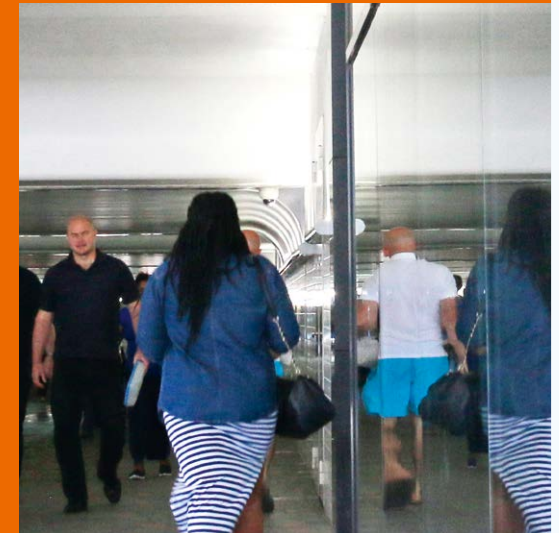
Heb ik niet echt hoewel het carrière technisch wellicht een gemiste kans is om niet de naam Bolhaar te noemen ;-).

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten...

Een zaak die me altijd wel bij zal blijven is de moord op Caroline van Toledo aan het Kruiningergors waar zij vastgebonden in een kofferbak van een uitgebrande auto werd aangetroffen. We zijn heel lang met de zaak bezig (geweest) maar tot op heden is de zaak nog steeds niet opgelost.

Dag van baan ruilen met

Eén dag van baan ruilen is wat aan de korte kant, maar ik zou het best wel even voor het zeggen willen hebben bij de Rijksgebouwendienst en dan zo snel mogelijk de Justitiepleinen realiseren waar alle ketenpartners met het OM onder één dak kunnen zitten. Andere uitdaging zou voorzitter van de raad voor de rechtspraak zijn: De boel kan in ieder geval bij de rechtbanken nog wel een stuk slimmer en strakker als je het mij vraagt.

Wij zijn niet de afdeling 'zielig'

'Fijn dat je tijd hebt vrij kunnen maken,' zegt **Eva Kwakman** (landelijk zeden en huiselijk geweld officier) tegen **Marc van Nimwegen**, hoofdofficier in Rotterdam, als ze elkaar op het parket in Midden-Nederland ontmoeten. 'We hebben als projectteam JGZ zelf het gevoel goed bezig te zijn geweest, maar ik ben benieuwd wat jij hebt gemerkt van het programma.'

'Ik merk dat het denken over jeugd en gezin de afgelopen jaren een heel professionele ontwikkeling heeft doorgemaakt,' reageert Marc. 'Dat kan je niet los zien van jullie programma. Ik merk dat meer officieren aan de voorkant van het proces de vraag stellen wat het doel is dat zij nastreven. Niet dat alle officieren al op die manier werken. Ik zie een groeiende behoefte om partners bij een zaak te betrekken. Dat heeft echt te maken met de bezieling van de mensen van het programma JGZ. Hoe is het jullie gelukt om de verbinding te maken?' 'Ik ben heel veel vragen gaan stellen,' antwoordt Eva. 'Als voorzitter van het platform zedenofficieren heb ik gewoon gevraagd: wat hebben jullie nodig? Ik wilde uitstralen dat we niet kwamen om af te rekenen. Ik heb nu dagelijks een zeden/huiselijk geweld officier aan de lijn. Over zaken waarmee hij of zij bezig is, hoe ze het kunnen aanpakken, welke netwerken er zijn. We zijn er echt om mensen te ondersteunen.' 'Waarom ben jij eigenlijk zeden gaan doen?' vraagt Marc. 'Wanneer is dat vuur gaan branden?'

Eva denkt even na. 'Het is inmiddels tien jaar geleden dat ik zeden ging doen. Omdat ik het belangrijk vond om te kunnen. Ik wilde het snappen. In 2010 werd ik zedencoördinator in het Noorden. In 2013

ben ik daarnaast twee dagen in de week voor de Taskforce Kindermishandeling gaan werken. Dat vond ik ook heel interessant. Het is een heel ander netwerk, maar eigenlijk zijn de zaken hetzelfde. Hoe kan het nou dat we met zeden en kindermishandeling zo verschillend omgaan, terwijl ons vakmanschap hetzelfde gedrag van ons vraagt? Zulke vragen *triggeren* mij. In januari 2015 heb ik in mijn portefeuille huiselijk geweld erbij gekregen. Ik vind de complexiteit van die zaken heel interessant. Ook de complexiteit van het netwerk. Het gaat niet alleen om kwetsbare mensen, wij zijn niet de afdeling "zielig", zoals we wel eens worden genoemd. Wij zijn een onderdeel van een netwerk waarin partijen lange tijd ongericht aan het werk waren. Wij als OM liepen het risico om de opgelopen schade bij slachtoffers te versterken. Daarvoor ben ik geen officier geworden.'

Marc vraagt hoe Eva idealiter JGZ-zaken zou willen organiseren binnen het OM. Eva reageert meteen. 'Ik zou het niet tot het OM willen beperken. Ik ben ervan doordrongen geraakt dat ons aandeel in de aanpak van de problematiek klein is en zeker in dit soort zaken ondersteunend moet zijn aan een lange termijn oplossing. Wij zijn niet

Eva Kwakman

Marc van Nimwegen

‘Als je dingen wilt veranderen moet je ze een eigen identiteit meegeven’

leidend. Dat is ook de kritiek van de hulpverlening. Onze belangrijkste opdracht nu is om Veilig Thuis als strafrechtketen goed te stutten. Zij moeten het gaan doen en wij moeten daaraan een bijdrage leveren door maatregelen, straffen of dwangkaders te bieden, volgend aan wat zij doen. Daarnaast zou ik meer power willen zetten om de verbinding te leggen met het gemeentelijk sociale domein.'

'Je dienstbaar opstellen is een vak apart,' merkt Marc op. 'Is het een specialisme wat jij doet?'

'Dat weet ik eigenlijk niet,' antwoordt Eva. 'Ik hoop het niet. ZSM is ook bedoeld om beter te leren samenwerken. Ondermijning ook...'

We mogen van onszelf als officier van justitie verwachten dat we in staat zijn om ons werk te doen in de wereld.'

Volgens Marc kan niet iedere officier het goede netwerk vinden.

Maar volgens Eva is dat ook niet nodig. Zij refereert aan de situatie in Rotterdam. 'Als je rondloopt bij ZSM en het veiligheidshuis, voel je de dynamiek. Jullie hebben een structuur in Rotterdam die netwerken steunt en die is gebaseerd op een visie. De professionals willen wel, maar ze hebben ook een structuur nodig waarbinnen ze kunnen functioneren.'

Eva en Marc vinden beiden dat het maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel van OM'ers groot is. Wat hen opvalt, is dat OM'ers geneigd zijn veel naar zichzelf toe te trekken. Daardoor nemen ze soms teveel werk op hun schouders dat anderen ook en soms beter kunnen doen. 'Samenwerken met mensen uit de zorg vraagt een heel andere manier van samenwerken,' zegt Eva uit ervaring. 'Dat heb ik echt moeten leren. Als wij ergens binnenkomen, komen we meestal iets te laat en beginnen dan gelijk te praten. Wij zijn gewend om ons verhaal in tien minuten te presenteren, net als op de zitting. Als je dat doet in een gezelschap hulpverleners, ben je meteen het contact kwijt. Je moet veel investeren om elkaar echt begrijpen. Soms merk ik ook dat JGZ-zaken tot ongemak leiden bij officieren. Alsof het niet om echte strafzaken gaat. Terwijl het ongeveer een kwart is van onze caseload.' 'Wat ik moeilijk vind, is de vraag hoe wij onszelf als JGZ beter kunnen verkopen,' gaat Eva verder. 'De teneur is dat de overvallen, drugs en afpakken meer aan het OM trekken. Soms lijken het gescheiden werelden. Ik zou het mooi vinden als we de problemen integraler aanvielen. Alles loopt door elkaar heen. Neem nou die jihadisten. Ik kan die stukken niet meer lezen zonder te zien dat ze op hun veertiende het huis uit zijn gegaan, omdat ze werden mishandeld als kind, of omdat vader er niet meer was ... Eigenlijk is zo'n jongen voor

JGZ, denk ik dan, maar hij komt terecht bij de collega's die jihadisme bestrijden.'

'Als je dingen wilt veranderen, moet je ze een eigen identiteit geven,' reageert Marc. 'Haal iets uit de cultuur van de mainstream. Dat helpt. Neem ZSM. Bij het OM gold toch altijd dat je een betere officier was als je grotere zaken draaide. Met ZSM hebben we de goede professionals juist naar de voorkant gebracht. Tegelijkertijd is ZSM natuurlijk een kweekvijver voor nieuw talent in de vorm van assistent-officieren. De echte goede arrondissementofficier op ZSM is de dagelijkse coach voor de jonge, assistent-officier. Wat mij betreft zou de arrondissementsofficier op ZSM een senior functie mogen zijn. Op de manier waarop je iets inricht zien de medewerkers wat in de organisatie belangrijk wordt gevonden en hoe je verbinding kunt leggen met de echte betekenis van het vak.'

'Als hoofdofficier wil ik het liefst een JGZ-club hebben hier op het parket,' zegt Marc. 'Zodat we een beter onderscheid kunnen maken tussen de high impact en de TGO's aan de ene kant en jeugd en zeden aan de andere kant. Op het moment dat ik zedenzaken blijf organiseren als iets dat gewoon binnenkomt en wat moet worden verdeeld, straal ik als hoofdofficier onvoldoende uit dat ik zeden een heel belangrijk onderdeel van het werk vind. Als ik een heel segment van de zedenzaken niet in de netwerk omgeving van het veiligheidshuis breng, straal ik organisatorisch uit dat het niet nodig is om zeden in die netwerkkintensieve omgeving te brengen. Ik geloof dat je ook in de vorm moet laten zien dat een onderwerp belangrijk is. Wij zijn als OM geconditioneerd op de situaties waarin er bloed over straat loopt. Ik wil eigenlijk niet dat er op zulke momenten concurrentie gaat ontstaan over wat belangrijker is.'

'Wat is de toegevoegde waarde van strafrecht, vind jij?' vraagt Marc aan het einde van het gesprek. Eva denkt even na. 'Ik geloof wel in die normstelling. Ik geloof in het effect daarvan. Een grens stellen. Wij hebben als het ware de klassieke vaderrol in de samenleving en de zorg de moederrol. Op een gegeven moment zegt vader: "En nu is het afgelopen"! Wij hebben een enorme toegevoegde waarde als het gaat om maatregelen waarmee we de hulpverlening kunnen stutten. Met elkaar kunnen we in een soort samenspel komen van krachten die echt effect kunnen hebben.'

CV Eva Kwakman

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV
Vanaf 2010 coördinerend zedenofficier in Noord NL.
Vanaf 2015 landelijk OvJ HG en zeden.

2 belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Getrouwd met een filosoof die docent is in de bovenbouw van een gymnasium. Heel blij met de open haard in mijn nieuwe huis.

Grote inspiratiebron

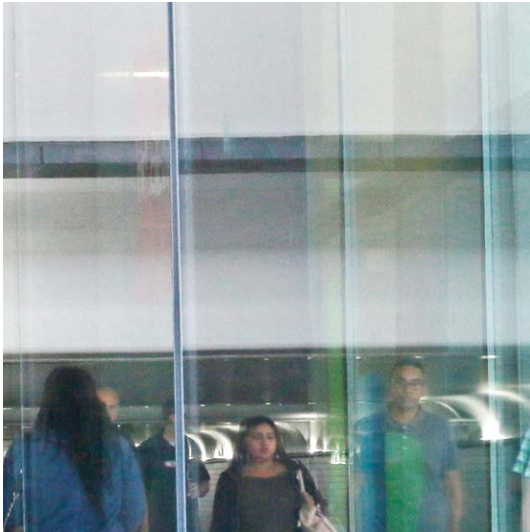
Als ik de professionals op mijn onderwerpen met lichtjes in hun ogen aan het werk zie.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten

Het meisje van 12 dat zwanger bleek van haar vader. We hebben 10 jaar geëist en gekregen. Ik was vooral onder de indruk van de onbeschaamde manier waarop de media achter het privéleven van dit meisje en haar broertje probeerde te komen. De naam van de dochter die het meisje kreeg, en die ze zorgvuldig had uitgekozen, moest worden gewijzigd omdat ze anders onvoldoende veilig zou zijn.

Dag van baan ruilen met

Een culinair recensent: voor je werk uit eten gaan, dat lijkt me wel wat.

CV Marc van Nimwegen

Belangrijkste wetenswaardigheden van mijn CV
Dat ik aan het begin van mijn OM-loopbaan me 6 jaar enorm heb uitgesloofd om buitenstaander te mogen worden. Dat ik het nog steeds mooi vind om op de vraag "Wat doe jij?" te mogen antwoorden: Ik ben officier van justitie.

Belangrijkste wetenswaardigheden uit mijn privé leven

Dat iedere donderdagavond mijn 4 kinderen en mijn 2 ongetrouwde schoonzonen bij me komen eten.
Dat ik in verwachting ben van mijn eerste kleinkind.

Grote inspiratiebron voor mij

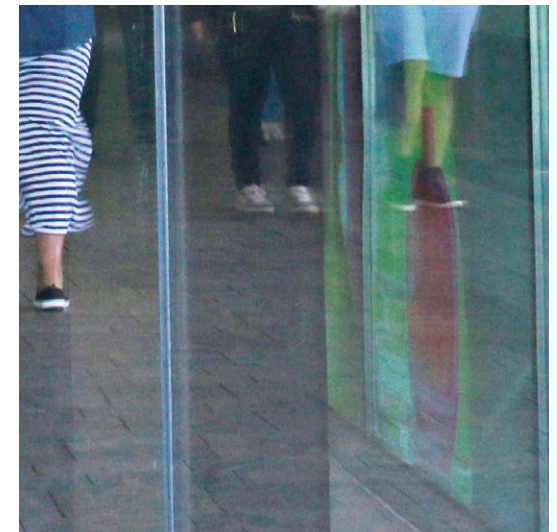
Het werk. Ik kan het niet helpen maar ik ben als jonge OM-er in een ketel met toverdrank gevallen en het houdt nooit meer op.

Zaak (of voorval) die ik nooit meer zal vergeten...

Zaak: Mijn eerste MK-zaak, toen had ik nog nooit op zitting gestaan, zelfs geen kanton en ik was bloednerveus. Voorval: De allereerste keer dat ik van JFK naar NY reed en de skyline zag.

Dag van baan ruilen met

Met Max Verstappen, als hij maar geen ongelukken maakt.

Samen schrijven we een ander verhaal

Wij vroeger aan de voorzitter van het College van PG's **Herman Bolhaar** ons mee te nemen naar een plek die voor hem bijzonder is en waar hij mensen wil ontmoeten van wie het OM iets kan leren. Herman hoefde niet na te denken. Hij wilde naar Amsterdam, naar **Lody van de Kamp** en **Said Bensellam**. Lody is gepensioneerd rabbijn, Said is maatschappelijk projectontwikkelaar en initiatiefnemer van Stichting Connect die allerlei projecten met en voor jongeren runt. Herman, Lody en Said hebben elkaar leren kennen in de tijd dat Herman hoofdofficier was in de hoofdstad.

Ze leerden elkaar kennen in de wijk Bos en Lommer. Rabbijn Lody van de Kamp wilde daar een project doen om de angst van Joodse kinderen voor antisemitisme in beeld te brengen. Lody nam ze mee, de straat op, samen met een verborgen camera van de Joodse Omroep. De eerste dag gebeurde er niks. Op dag twee schold een Nederlands-Marokkaanse jongen de rabbijn uit en bracht de Hitlergroet. De Joodse Omroep zond de beelden uit. De lokale omroep AT5 nam de beelden over, het actualiteitenprogramma Netwerk deed verslag. Gemeenteraadsleden stelden vragen, de minister werd naar de Kamer geroepen. Lody deed aangifte, maar die kwam ergens op een stapel te liggen. Terwijl het OM zegt dat discriminatie topprioriteit is.

'Toen ik voor de eerste keer tegenover Herman zat, was hij heel stil,' vertelt Lody. 'Hij zei: "We hebben het fout gedaan. We hebben het laten liggen". Ik had op aanraden van de politie aangifte gedaan, maar daarna niets meer gehoord, ook niet na diverse telefoontjes. Uiteindelijk heb ik een brief gestuurd naar de lokale driehoek. Zo is de band met

Herman ontstaan.' Jongerenwerker Said Bensellam was op dat moment dagelijks bezig om jongeren in Bos en Lommer een betere toekomst te geven. Hij wil voorkomen dat jongens verworden van stoere meeloper tot harde kernjongere. Said was er "ziek" van toen hij hoorde wat er met Lody was gebeurd. Hij nam contact op met de rabbijn en vroeg hem hoe zij samen het probleem zouden kunnen oplossen. 'Zo ontstond een nieuwe driehoek,' zegt Lody. Samen met Said ontplooidde hij allerlei activiteiten om de negatieve beeldvorming tussen moslims en joden onderling weg te nemen. Lody stelde voor de betrokken Nederland-Marokkaanse jongen geen straf op te leggen, maar mee te nemen naar het Anne Frankhuis. Het OM stemde daarmee in. 'Ik vraag mij wel eens af wat er zou zijn gebeurd als wij elkaar niet hadden gevonden en het OM geen alternatieve sanctie had opgelegd,' zegt Lody nu. 'Wat zou er dan met die jongen zijn gebeurd? Misschien had hij een paar uur taakstraf gekregen, een boete misschien. Nu is hij bij het Anne Frank huis tot een ander inzicht gekomen.'

'Alles wat
subsidie waard is,
is ook geld waard'.

Van links naar rechts:
Herman Bolhaar, Said Bensellam,
Sandra Chedi, Lody van der Kamp

Herman glimlacht. 'Een jaar later kreeg ik van Lody een sms-je op 4 mei. "Raad eens waar ik sta, bij de dodenherdenking? Arm in arm met diezelfde jongen". Samen hebben we een ander verhaal geschreven.'

Het gesprek tussen Herman, Lody en Said vindt plaats bij Stichting Connect die is gehuisvest in het Wow Hotel in de Amsterdamse Kolenkitbuurt in West. Hotelondernemer Sandra Chedi is een van de initiatiefnemers van het hotel en uitvoerend bestuurder van de Stichting WOW. Zij schuift spontaan aan bij het gesprek.

'Ik ben blij dat wij met onze stichting onderdak bij WOW hebben gevonden,' vertelt Said. 'Er een tuin met een kas waar workshops en trainingen kunnen worden gegeven, er is een leerbedrijf voor werk in de beveiliging en leeromgeving voor gastheerschap. We zaten eerst anti-kraak in Bos en Lommer en moesten daar weg. Op uitnodiging van Sandra konden we in dit gebouw terecht. Zij stelde wel als eis dat we moesten gaan ondernemen en niet afhankelijk moesten zijn van de subsidie. Alles wat subsidie waard is, is ook geld waard, zei ze. Wij moesten de markt op.'

Het WOW-hotel omvat naast een hostel ook woningen voor kunstenaars en muzikanten en biedt vijftig plaatsen voor maatschappelijke opvang. 'Voor de eigenwaarde voor de mensen in de opvang is het goed om te kunnen zeggen dat ze in een hotel verblijven,' weet Sandra. De kunstenaars worden geselecteerd op hun bereidheid iets voor de buurt te betekenen; er worden tentoonstellingen georganiseerd en gratis tekenlessen gegeven aan kinderen.

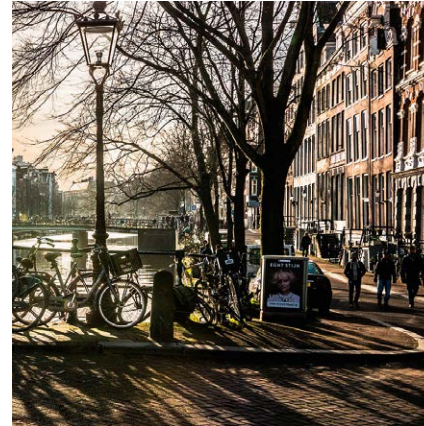
Said vertelt op welke manier hij de jongeren betreft bij hun buurt. 'Jongens die rotzooi hebben uitgehaald, laten we in de buurt iets doen als schadeherstel. Dat wordt erg gewaardeerd en zo komt het gesprek tussen de jongens en de buurt ook weer op gang.'

In de praktijk blijkt het moeilijk om overheidsinstanties te laten aansluiten bij dit soort initiatieven. Bij het contextgerichte taakstraffen in de wijk bijvoorbeeld - een samenwerking tussen politie, OM, reclassering en de stadsdelen West en Zuid-Oost - hadden Said en zijn mensen erg veel last van "het systeem". Sandra knikt.

'De overheid heeft heel veel - niet altijd even logische en praktische - regels. Neem de problematiek van bijvoorbeeld daklozen. Daklozen krijgen zesduizend euro om spullen te kopen voor het geval ze een huis krijgen toegewezen, maar ze mogen alleen nieuwe spullen kopen, want ze moeten bonnetjes inleveren. Wij hebben een kelder vol tweedehandsspullen. Als wij deze schenken, dan kunnen ze hun schulden eerder aflossen.'

Herman knikt. 'Er zijn inderdaad veel regels die uit allerlei kokers komen: gemeente, provincie, rijk. Wij hebben als OM ook niet altijd even helder met wie we contact kunnen leggen. De vraag is hoe we het geld zo doelmatig mogelijk kunnen inzetten.'

'Wij vragen in de horeca van iedere klant één euro extra om dakloosheid te bestrijden,' vertelt Sandra. 'Daar halen we veel geld mee op. We proberen ook met woningcorporaties tot overeenstemming te komen: mogen wij de schuld inlossen van mensen, zodat ze in hun woning kunnen blijven? Dat mag dan niet, omdat zoiets als een schenking wordt beschouwd en dat geeft weer gedoe. Een uithuis-

plaatsing is veel duurder! Toch krijgen we het niet geregeld met elkaar. Het gaat wel steeds iets beter, de overheid is op zich wel bereid om mee te werken. We moeten er af en toe ook op durven te vertrouwen dat het goed komt.' 'Je zou namens de overheid een soort curator-achtig type moeten hebben,' oppert Herman. 'Iemand die zijn handtekening onder een afspraak zet.'

Herman staat open voor de verhalen van WOW. 'Ik heb ontdekt hoe belangrijk het is om als OM in contact te komen met de buitenwereld,' motiveert hij zijn komst naar Amsterdam-West. 'Ons werk gaat over de burger en daar moeten we mee in verbinding komen. Neem die aangifte van Lody. Die aangifte bleef bij ons liggen en kwam op de stapel terecht. Wij kenden de wereld achter die aangifte niet. Doordat Lody een klacht indiende, omdat er niets gebeurde, kwamen wij in gesprek met elkaar. Toen pas kwam ik er achter dat er meer speelde. De jongens om wie het ging bleken heel gewone Nederlands-Marokkaanse jongens, die de impact van hun gedragingen totaal niet kenden. Dat zij uiteindelijk zijn "bestraft" met een bezoek aan het Anne Frank huis, is aan Lody te danken. We lieten de jongens begrijpen wat de impact van hun gedraging op anderen is. Rechtshandhaving krijgt ook op deze manier inhoud en betekenis.'

'Ons werk,' zegt Said, 'is geen alternatief voor het strafrecht. Maar het kan wel voor een andere invulling van het strafrecht zorgen. We nemen mensen aan de hand om te laten zien wat ze hebben gedaan en hoe ze een andere richting kunt inslaan. Ik ben zelf op

jonge leeftijd in de problemen gekomen en heb toen kansen gekregen. Ik kreeg twee bokshandschoenen. Sport verandert je leven. Mij werd discipline bijgebracht en ik hoorde dat ik alles kon behalen als ik maar wilde. Zo ben ik de portierswereld ingerold. Ik kreeg een kind en daardoor ook een andere kijk op het leven. Mijn coach zei: "Je bent een trouble shooter, ga iets doen met je wijk. Zo rolde ik het jongerenwerk in. Veel jongeren maken hun school niet af en krijgen geen Verklaring Omtrent Gedrag. In mijn team is plek voor iedereen die bereid is om met zichzelf aan de slag te gaan.'

'Er is altijd een keuze,' reageert Herman op het levensverhaal van Said. 'Iemand kan de fout ingaan, maar daarna ook laten zien dat hij mee wil doen. Anders plaats je jezelf buiten spel. Wij kunnen als OM kijken naar de vorm waarin we een straf opleggen of voorwaarden stellen. Voor ons is het dan belangrijk om te weten of we te maken hebben met iemand die heel bewust het spel aan het bederven is of dat gaat het om iemand die eigenlijk hulp behoeft. In het eerste geval moeten we beslist en doortastend ingrijpen. In het tweede geval moeten we een kans bieden.'

Colofon

Enmalige uitgave in het kader van de afronding van het programma JGZ, Focusthema OM2020.

Teksten en redactie:

Mieke Smilde, Ellen van Veenen en Brigitte de Zwaan

Concept en design:

XeroxOBT – Den Haag

Fotografie:

Loes van der Meer

